

B Muziek

Hogeschool Inholland

*Verslag van de uitgebreide opleidingsbeoordeling
15 en 16 maart 2016*

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrucken.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Samenvatting	4
Inleiding	10
Beoogde eindkwalificaties	12
Programma	15
Personeel	20
Voorzieningen.....	22
Kwaliteitszorg	24
Toetsing	26
Bijzonder kenmerk: Ondernemen	31
Bijlagen	37
Bijlage 1 Visitatiecommissie	38
Bijlage 2 Programma visitatie	39
Bijlage 3 Kwantitatieve gegevens	41
Bijlage 4 Eindkwalificaties.....	44
Bijlage 5 Programmaoverzicht.....	47
Bijlage 6 Bestudeerde documenten.....	49
Bijlage 7 Onafhankelijkheidsverklaringen.....	50

Samenvatting

Conservatorium Haarlem is onderdeel van Hogeschool Inholland en biedt de Bacheloropleiding Muziek aan met daarin twee afstudeerrichtingen: Pop en E-Music. Conservatorium Haarlem kleinschalig opgezet en zoekt aansluiting bij nieuwe ontwikkelingen in het werkveld van de muziek, met een focus op nieuwe muziekstijlen, soorten publiek, technologische vernieuwingen, creatief ondernemerschap en nieuwe verdienmodellen. De Bachelor Muziek is een voltijds HBO-opleiding met een nominale duur van 4 jaar (240 EC).

Beoogde eindkwalificaties

De visitatiecommissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie concreet zijn uitgewerkt en voldoen aan de (inter)nationale eisen die aan een bacheloropleiding muziek zijn gesteld. De commissie is positief over de relevante en breed gedragen doelstelling van de opleiding om muzikanten op te leiden die vanuit verschillende rollen hun vak kunnen beoefenen en zich als zelfstandig ondernemer kunnen profileren in het beroepenveld. De commissie constateert dat de opleiding gericht onderzoek heeft gedaan naar ontwikkelingen in het beroepenveld en haar profiel en doelstellingen heeft afgestemd op de huidige eisen in de sector. De commissie is dan van mening dat de opleiding op weg is naar een sterk en relevant profiel dat (inter)nationaal onderscheidend is, met name waar het de 'dance' benadering van de muziektechnologie betreft.

Programma

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de oriëntatie en inhoud van de opleiding studenten in staat stelt de beoogde eindkwalificaties te behalen. Het onderwijsprogramma is opgebouwd uit drie programmaliijnen gebaseerd op drie beroepsrollen: performer/producer (Art), docent/coach (Education) en zelfstandig ondernemer (Business). De opzet en invulling van het programma biedt samenhang en structuur en de verhouding tussen deze rollen is passend bij de doelstellingen van de opleiding. Elke programmaliijn biedt daarbij de vereiste kennis en vaardigheden die studenten nodig hebben om de eindkwalificaties te behalen. De commissie stelt verder vast dat de visie op ondernemerschap in de haarvaten van de opleiding zit en prijst de overtuiging en toewijding waarmee docenten en studenten invulling geeft aan deze oriëntatie. De beroepspraktijk staat in elk van de drie programmaliijnen centraal. De kennis en vaardigheden die studenten aanleren binnen de programmaliijn Business (circa 15% van het curriculum) zijn

volledig gericht op het ondernemerschap in de beroepspraktijk. Binnen de context Art komt de oriëntatie op de beroepspraktijk vooral tot uitdrukking in het musiceren op een podium of in een studio (Pop) en op het realiseren van muziekproducties (E-music), maar ook in praktijkopdrachten en het voorbereiden van eigen repertoire en optredens. Het onderwijs in deze programmaliijn is zo ontworpen dat het zoveel mogelijk de praktijk van audities, concerten, opdrachten en studio-opnamen simuleert. Binnen de programmaliijn Education doen de studenten twee stages in het educatieve werkveld waarbij zij zelfstandig lessen geven onder begeleiding van een vakdocent. Naast de lessen op school en de stages krijgen studenten meerdere keren per studiejaar de gelegenheid in diverse bezettingen deel te nemen aan verschillende festivals in de regio. Het didactisch concept van het programma, het sociaal-constructivistisch leren, sluit aan bij haar doelstellingen en draagt bij aan de studeerbaarheid, stelt de commissie. Studenten die de commissie sprak waren ook positief over de onderwijsbenadering waarbij zij van elkaar kunnen leren en de mogelijkheid krijgen om zich als muzikant te ontwikkelen in realistische en/of authentieke beroepscontexten. De docenten zijn deskundig en kunnen hun expertise en ervaring als zelfstandige ondernemers in de muziek overbrengen in het onderwijs. De opleiding heeft een adequaat aannamebeleid waardoor het programma aansluit op de doelstellingen en kwalificaties van de studenten.

Personeel

De visitatiecommissie oordeelt dat de opleiding dankzij een adequaat personeelsbeleid beschikt over deskundige, betrokken en toegewijde docenten, die allen werkzaam zijn in het beroepenveld. De opleiding is doeltreffend in het streven docenten aan te trekken die primair in de muziekindustrie werkzaam zijn en die op deskundige wijze hun kennis en expertise kunnen overbrengen. Uit de gesprekken met studenten en alumni blijkt grote

waardering voor de muzikale deskundigheid, praktijkkennis en betrokkenheid van de docenten. De commissie is positief over de professionaliseringsmaatregelen die de opleiding heeft genomen en de ambities die zij heeft om de didactische, onderzoeks- en beoordelingsdeskundigheid van haar docentencorps verder te vergroten.

Voorzieningen

De visitatiecommissie heeft kunnen constateren dat de huisvesting en materiële voorzieningen van de opleiding ruimschoots voldoen aan de kwaliteitsnormen voor een bacheloropleiding muziek. Het gebouw in Haarlem is van hoge kwaliteit met alle faciliteiten die nodig zijn voor het verzorgen van muziekonderwijs en optredens. De commissie stelt vast dat zowel de studiebegeleiding en informatievoorziening bijdragen aan de studievoortgang en afgestemd zijn op de behoeften van de studenten. Zij ondersteunt de voornemens van de opleiding om de studieloopbaanbegeleiding verder te integreren in het curriculum en sterker te sturen op eigen verantwoordelijkheid en kritische reflectie bij de student. De commissie stelt vast dat dankzij de kleinschaligheid, open sfeer en communicatie binnen de opleiding studenten weten bij wie ze terecht kunnen als zij vragen hebben of ondersteuning nodig hebben.

Kwaliteitszorg

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de bacheloropleiding een goed kwaliteitszorgplan heeft waarin eindkwalificaties, programma, personeel, leeromgeving en toetsen op structurele basis worden geëvalueerd door betrokkenen en belanghebbenden. De commissie constateert dat de opleiding een goede visie heeft op kwaliteitszorg, open staat voor feedback en maatregelen neemt naar aanleiding van gesignaleerde knel- of verbeterpunten. Studenten, alumni, docenten en het werkveld worden gehoord en structureel bij de evaluatieprocessen betrokken. De opleiding heeft daarnaast een smart geformuleerd jaarplan en goed functionerende opleidings-, curriculum-, examen- en toetscommissies. De verbetermaatregelen die het programma in de afgelopen jaren heeft ingezet, mede naar aanleiding van de visitatie in 2010, zijn zichtbaar in het huidige curriculum. Daarnaast is de commissie positief over de manier waarop de opleiding de alumni in verschillende rollen blijft betrekken bij het programma.

Toetsing

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. Er is een duidelijke relatie tussen de beoogde eindkwalificaties, de leerdoelen van de modules en de toetsvormen en -criteria. De betrouwbaarheid en validiteit van toetsing is onder meer verzekerd door de ontwikkeling van geëxpliciteerde toetskaders en –procedures. Voor alle modules zijn competentiekaarten ontwikkeld waarin de einddoelen, toetsvormen en toetscriteria zijn geformuleerd. De betrouwbaarheid van de toetsing wordt gegarandeerd door de betrokkenheid bij van meerdere beoordelaars bij praktijktoetsen en eindexamens (in het laatste geval is er altijd een externe examinator lid van de beoordelingscommissie). De lijst met examinatoren wordt jaarlijks door de examencommissie vastgelegd. De visitatiecommissie stelt vast dat de examencommissie en toetscommissies actief en bekwaam zijn en zicht hebben op de sterktes en zwaktes van het bestaande toetsstelsel. De commissie ziet dat er al veel is gerealiseerd is positief over de portfolio assessments en de ontwikkelagenda van de examencommissie. Ook hebben zij effectieve maatregelen genomen voor deskundigheidsbevordering bij docenten. De informatievoorziening en transparantie naar de studenten is goed.

Gerealiseerde eindkwalificaties

De visitatiecommissie heeft kunnen zien dat de behaalde eindkwalificaties van de deelnemers toereikend zijn voor een bacheloropleiding muziek. De eindpresentaties voldeden qua vorm en inhoud aan de gestelde eindtermen: de eindpresentaties geven blijk van muzikaal kunnen en actief ondernemerschap. Ook stelt de commissie vast dat de studenten inderdaad in staat zijn tijdens hun studie al een beroepspraktijk op te bouwen en zonder problemen de stap van amateur, naar semi-prof en vervolgens naar beroepsmusicus kunnen maken. De grote meerderheid van de alumni is als professioneel muzikant/producer in het beroepenveld werkzaam.

Aanbevelingen

Naast haar positieve bevindingen zou de commissie ook een aantal aanbevelingen willen doen. In de eerste plaats denkt de commissie dat een duidelijker keuze binnen elke afstudeerrichting de focus en diepgang van het programma zou kunnen versterken. In de ogen van de commissie kan de opleiding zich sterker onderscheiden

door hierin een duidelijke keuze te maken en daarin vervolgens te gaan excelleren.

De commissie is positief over het feit dat de opleiding op structurele basis feedback ontvangt van beroepenveldcommissies, maar is ook van mening dat de contacten met het beroepenveld gevarieerder zouden kunnen zijn. Daarnaast denkt de commissie dat een verdere concretisering van de onderzoekscomponenten binnen de programmalijnen en een concretere focus op de onderzoekende houding bij de student als 'reflective practitioner' de implementatie van de geformuleerde visie op onderzoek zouden kunnen versterken.

De commissie onderschrijft het belang om in het professionaliseringstraject aandacht in te zetten op de coachende rol van de docenten en het onderwijsmodel dat is gericht op het opleiden van 'reflective practitioners'. Een didactiek gericht op gelijkwaardigheid tussen docenten en studenten (waarin studenten zelf worden uitgedaagd een muziekpraktijk te ontwerpen), uitwisseling en

feedback zou goed bij het gekozen didactisch concept van sociaal constructivisme aansluiten.

De commissie ondersteunt de opleiding in haar voornemens de toetsing en beoordelingen verder te stroomlijnen en in lijn te brengen met het didactisch concept van competentiegericht leren. De commissie ondersteunt de opleiding in haar voornemens om integrale toetsing verder te implementeren in de eindfase waarin ook onderzoekvaardigheden een duidelijke plaats hebben.

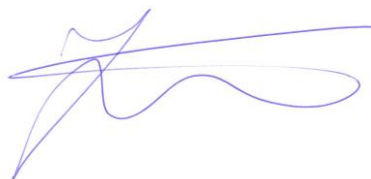
Ten aanzien van de gerealiseerde eindkwalificaties zou de visitatiecommissie erop willen aandringen de onderzoekende attitude en het zelfkritisch vermogen een duidelijkere plek te geven in de afstudeerfase. De commissie ondersteunt daarmee de stap van de opleiding om komend collegejaar te komen tot een integraal afstudeertraject, waarin onderzoek en ondernemerschap sterker aan elkaar gerelateerd zijn.

De commissie beoordeelt de opleiding als voldoende en geeft een positief advies inzake accreditatie van de Bachelor Muziek.

Namens de voltallige visitatiecommissie, Utrecht, oktober 2016

drs. L. W.J.M. Janssen
Voorzitter

dr. J.M. Batteau
Secretaris

Overzicht

De beoordelingen per standaard zijn weergegeven in onderstaande tabellen.

Uitgebreide Opleidingsbeoordeling

Standaard	Beoordeling
Beoogde eindkwalificaties 1. Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Programma 2. Oriëntatie van het programma 3. Inhoud van het programma 4. Vormgeving van het programma 5. Kwalificaties inkomende studenten	goed voldoende voldoende voldoende
Personeel 6. Kwalificaties en omvang personeel	voldoende
Voorzieningen 7. Huisvesting en materiële voorzieningen 8. Studiebegeleiding en informatievoorziening	goed voldoende
Kwaliteitszorg 9. Periodieke evaluaties en toetsbare streefdoelen	goed
Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties 10. Systeem van toetsing 11. Gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende voldoende
Eindoordeel	voldoende

Bijzonder Kenmerk Ondernemen

Standaard	Beoordeling
1. visie en beleid op het gebied van ondernemen 1a. Een duidelijke visie op ondernemen 1b: Ondernemen in doelstellingen vertalen 1c: Evaluatie van het onderwijsbeleid	voldoende voldoende goed
2. Beoogde eindkwalificaties 2a: beoogde eindkwalificaties	voldoende
3. Onderwijs en leeromgeving 3a: Programma 3b: Student kenmerken 3c: Onderwijsvormen/didactisch concept 3d: Samenhangende onderwijs leeromgeving	goed voldoende voldoende voldoende
4. Staf 4a: Samenstelling en kwalificaties van de staf 4b: Faciliteiten: Actualisering van de link met de praktijk	goed goed
5. Gerealiseerde eindkwalificaties 5a: Gerealiseerd eindniveau op het gebied van ondernemen	voldoende
Advies inzake toekenning Bijzonder Kenmerk	Positief

Bij de beoordeling van de opleiding zijn de volgende NVAO-definities gehanteerd. Deze definities hebben zowel betrekking op de scores van de standaarden als op de scores van de opleiding als geheel.

Basiskwaliteit De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed De opleiding steekt systematisch uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Colofon

Instelling en opleiding

Hogeschool Inholland
Bijdorplan 15
2015 CE Haarlem
Telefoon: + 31 (0) 88 – 4660011
Status instelling: bekostigd
Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg: n.v.t.

Opleiding: B Muziek
Niveau: hbo-bachelor
Aantal studiepunten: 240 EC
Titel: Bachelor of Music
Locatie: Haarlem
Variant: voltijd
Croho-nummer: 34739
Kwantitatieve gegevens van de opleiding zijn weergegeven in bijlage 3.

Evaluatiecommissie

De evaluatie is uitgevoerd op 15 en 16 maart 2016. De commissie bestond uit:

Janpier Brands MAE, domein- en werkvelddeskundige
Pieter Perquin Bsc, domein- en werkvelddeskundige
Bart Suèr, domein- en werkvelddeskundige
Pim ten Have, studentlid
Drs. Lisa W.J.M. Janssen, voorzitter
Dr. Jesseka Batteau, secretaris

De commissie is vooraf voorgelegd aan de NVAO; de NVAO heeft ingestemd met de samenstelling.

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van
AeQui VBI
Vlindersingel 220
3544 VM Utrecht
(030) 87 820 87

Inleiding

Conservatorium Haarlem is onderdeel van Hogeschool Inholland en biedt de Bacheloropleiding Muziek aan met daarbinnen twee afstudeerrichtingen: Pop en E-Music. Binnen Hogeschool Inholland maakt de bacheloropleiding onderdeel uit van het domein Creative Business, dat negen andere bacheloropleidingen en twee Associate Degree programma's aanbiedt op het gebied van de creatieve industrie.

Het instituut

Conservatorium Haarlem heeft in de afgelopen tien jaar een aantal ingrijpende ontwikkelingen doorgemaakt. Het conservatorium was eerst lange tijd in Alkmaar gevestigd, maar is in 2010 verhuisd naar Haarlem en onderdeel uit gaan maken van Hogeschool Inholland. Daar valt het onder het domein Creative Business, samen met opleidingen als Communicatie, Media en Entertainment Management, International Music Management en Vrijtijdsmanagement. Het profiel en de afstudeerrichtingen van de opleiding zijn sinds deze transitie sterk veranderd. Waar studenten in Alkmaar konden afstuderen binnen een breed spectrum aan richtingen, heeft het huidige conservatorium gekozen voor een specifiek profiel dat zich onderscheidt ten opzichte van andere, grotere, conservatoria met een profiel dat zich richt op ondernemen. Conservatorium Haarlem benadrukt haar kleinschaligheid en flexibiliteit en zoekt aansluiting bij nieuwe ontwikkelingen in het werkveld van de muziek, waarbij zij een nadruk legt op nieuwe muziekstijlen (en bijbehorend publiek), technologische vernieuwing, nieuwe verdienmodellen en creatief ondernemerschap. De afstudeerrichtingen Musical, Music in Society, Koorleider lichte muziek en de opleiding Docent Muziek zijn in de afgelopen jaren afgebouwd en de opleiding omvat nu twee specialisaties: Pop en E-Music.

De opleiding

De Bachelor Muziek is een voltijds HBO-opleiding met een nominale duur van 4 jaar (240 EC). De opleiding streeft ernaar muzikalenten op te leiden tot creatieve, bekwame en ondernemende beroepsmusici die binnen het gehele spectrum aan (pop)muziekstijlen inzetbaar zijn, hun kennis en expertise op metho-

disch-didactisch verantwoorde wijze op anderen kunnen overdragen en die bovenal als zelfstandig ondernemer met een gemengde beroepspraktijk kunnen functioneren.

Binnen de richting Pop (met de differentiaties zang, gitaar, toetsen, basgitaar, drums, trompet en saxofoon) worden studenten opgeleid tot professioneel popmusicus die in staat is eigen werk te schrijven, te produceren en uit te voeren en die inzetbaar is als sessiemusicus bij (professionele) artiesten en bands, zowel live als in de studio. Binnen de afstudeerrichting E-music wordt de student opgeleid tot electronic musician/producer die in staat is danceproducties te maken, live-performances als artiest/DJ te verzorgen, artiesten en bands in de studio op te nemen, te produceren en muziek voor games, films, tv en commercials te maken.

Het onderwijsprogramma omvat drie programmalijnen gebaseerd op drie beroepsrollen: performer/producer (Art), docent/coach (Education) en zelfstandig ondernemer (Business). De programmalijn *Art* bestaat uit drie, respectievelijk vier onderwijseenheden die elke periode en elk studiejaar aan bod komen: Vaardigheden, Band en Muziektheorie (Pop) en Studio, Electronic music, Media en Vaardigheden/theorie (E-music). In de programmalijn *Education* gaat het om het aanleren van didactische vaardigheden en methoden die kunnen worden ingezet binnen het domein van de muziekeducatie. De programmalijn *Business* richt zich op de zakelijke aspecten van de muziekindustrie en traint studenten in het ontwikkelen van een zelfstandige muziekpraktijk.

De bacheloropleiding biedt plaats aan totaal 144 studenten, jaarlijks worden er 30-40 studenten toegelaten.

De visitatie

Conservatorium Haarlem heeft aan AeQui VBI de opdracht gegeven onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de opleiding heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden. In dat gesprek is het programma en de invulling van de gesprekken en gesprekspartners vastgesteld. De commissie heeft tijdens de visitatie dit programma doorlopen. Voor een

overzicht van het programma van de visitatie, zie bijlage 2. De visitatiecommissie heeft haar bevindingen en oordeel geformuleerd in het kader van de uitgebreide opleidingsbeoordeling en het door de opleiding aangevraagde bijzonder kenmerk ondernemen. De rapportage aangaande het bijzonder kenmerk is als afzonderlijk hoofdstuk in dit rapport opgenomen. De rapportage is in concept toegestuurd aan de opleiding in april 2016, de reacties van de opleiding zijn verwerkt tot dit definitieve rapport.

Beoogde eindkwalificaties

De visitatiecommissie heeft vastgesteld dat de eindkwalificaties wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie concreet zijn uitgewerkt en voldoen aan de (inter)nationale eisen die aan een bacheloropleiding muziek zijn gesteld. De commissie is positief over de relevante doelstelling van de opleiding om muzikanten op te leiden die vanuit verschillende rollen hun vak kunnen beoefenen en zich als zelfstandig ondernemer kunnen profileren in het beroepenveld. Ook ziet de commissie dat alle betrokkenen de visie van de opleiding dragen en een gedeelde commitment hebben om het profiel en de doelstellingen continu te verbeteren.

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

De commissie beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Bevindingen

Afstemming beroepenveld

De veranderingen die op dit moment in het werkveld plaatsvinden zijn veelomvattend en vragen om een nieuwe benadering van het muziekvak. Zoals de opleiding beschrijft in haar kritische zelfreflectie is het beroepenveld door ingrijpende technologische ontwikkelingen, nieuwe muziekstijlen en andere vormen van muziekproductie en -consumptie veel breder en heterogener geworden. Beroepsmusici moeten niet alleen specialist zijn op hun eigen instrument maar ook als generalist optreden in verschillende contexten en interdisciplinaire samenwerkingsverbanden. Muzikanten heden ten dage moeten kunnen componeren, arrangeren en improviseren; zij moeten bovendien schakelen tussen de vele muzikale stijlen die op hun pad komen. Bovenal, zo stelt de opleiding, is de muzikant van nu zelfstandig ondernemer met een gemengde beroepspraktijk, waarin hij/zij niet alleen optreedt als muzikant, maar ook anderen begeleidt in hun muzikale ontwikkeling en zelf projecten initieert en uitvoert. De opleiding streeft er dus naar muziekstudenten voor te bereiden op actuele beroepscontexten die het moderne muzikantschap kenmerken, met een nadrukkelijke focus op ondernemerschap en de verschillende rollen die muzikanten moeten aannemen bij het uitoefenen van hun beroep.

De opleiding heeft deze visie op het beroep vertaald naar een opleidingsprofiel waarin de verschillende rollen en beroepscontexten nadrukkelijk een plaats hebben. De geformuleerde competenties en beoogde eindkwalificaties zijn daarbij gebaseerd op het landelijke Opleidingsprofiel Muziek. Dit profiel maakt een onderscheid tussen drie uitstroomprofielen: musicus,

componist en muziektechnoloog. De afstudeerrichting Pop van de opleiding is een uitwerking van het profiel van musicus, E-music is gebaseerd op het profiel van de muziektechnoloog. De afstudeerrichting Pop leidt de student primair op tot professioneel popmusicus die in staat is eigen werk te schrijven, te produceren en uit te voeren en inzetbaar is als sessiemusicus bij artiesten en bands, zowel live als in de studio. In studiejaar 2016-2017 zullen de studenten Pop kunnen afstuderen in een van twee nieuw ingevoerde specialisaties: performer of sessiemusicus.

Binnen de afstudeerrichting E-music wordt de student opgeleid tot electronic musician/producer die in staat is danceproducties te maken, live-performances als artiest/DJ te verzorgen, artiesten en bands in de studio op te nemen en te produceren en muziek voor games, films, tv en commercials te maken.

De opleiding streeft ernaar studenten inzicht te bieden in verschillende ondernemingsvormen, geldstromen en verdienmodellen die zij/hij kan gaan hantieren. Ook wil de opleiding studenten trainen in het cultiveren van een ondernemende houding en hen leren hoe zij zich als zelfstandige in het werkveld kunnen profileren. Een ander belangrijk accent in het profiel van de opleiding betreft de aandacht voor de brede inzetbaarheid van de muzikant: naast ambachtelijke artistieke moet de muzikant vooral allround zijn en in veel verschillende samenwerkingsverbanden en samenstellingen kunnen spelen en functioneren.

Deze invulling van het profiel heeft implicaties voor de visie op onderzoek binnen de opleiding, die tevens aansluit bij de overkoepelende onderzoeksvisie van Hogeschool Inholland. De opleiding streeft ernaar muziekprofessionals op te leiden met een onderzoekende attitude (de muzikant als 'reflective practitioner') die in staat zijn om hun muzikale product en muzikale persoonlijkheid middels analyse en reflectie te verbeteren en te professionaliseren. De opleiding maakt daarbij onderscheid tussen artistiek onderzoek, waarin de artistieke muziekpraktijk van de muzikant centraal staat, en onderzoek gericht op ontwikkelingen in de muzieksector.

Concreet

De tien landelijke competenties van het landelijke Opleidingsprofiel Muziek zijn door de opleiding uitgewerkt in drie beroepsrollen:

- Art (artistiek-ambachtelijke ontwikkeling): in deze beroepscontext staat de musicus als performer (Pop) of producer/performer (E-music) centraal.
- Education (educatie): in deze beroepscontext leert de student competenties die nodig zijn om de rol van docent/coach aan te nemen en anderen te begeleiden bij hun muzikale ontwikkeling.
- Business (ondernemerschap): deze beroepscontext bereidt studenten voor op het zelfstandig ondernemerschap in de muzieksector. Daarbij leren zij op planmatige wijze projecten opzetten en uitvoeren, en leren zij hun sturing te geven aan hun eigen professionalisering. (Voor een overzicht van de tien competenties in relatie tot de beroepsrollen, zie bijlage 4).

De opleiding heeft de beoogde eindkwalificaties voor elk van de beroepscontexten uitgewerkt in competentiekaarten met daarin een explicitering van de competentie in kwestie en een omschrijving van de criteria waar studenten (per studiefase) aan moeten voldoen. Daarnaast heeft de opleiding vastgelegd welke kennis studenten op elk gebied nodig hebben, de zogenaamde 'Body of Knowledge' (BOK). De kennisbasis voor de afstudeerrichtingen (Pop en E-music) is voor een deel gemeenschappelijk en voor een deel gespecificeerd per richting.

Actueel

De opleiding heeft de afstemming van haar doelstellingen op de eisen in het beroepenveld op verschillende manieren vormgegeven. In de eerste plaats zijn alle docenten zelf als zelfstandig muzikant actief in het werkveld en functioneren door hun informele en formele netwerken als brug tussen het onderwijs en de beroepspraktijk. Dankzij hun expertise en ervaring kunnen de doelstellingen van de opleiding steeds opnieuw getoetst worden aan nieuwe ontwikkelingen in de praktijk.

Het niveau en de oriëntatie van de beoogde eindkwalificaties wordt daarnaast geborgd door de nauwe samenwerkingsverbanden met bedrijven uit de regionale en nationale muziekindustrie, die in veel gevallen ook een sterke internationale oriëntatie hebben. Via haar internationale netwerk en contacten blijft de opleiding op de hoogte van de actuele ontwikkelingen in de Europese muziekindustrie en sector. Zo is de oplei-

ding lid van de internationale organisatie voor Conservatoria AEC (Association Européenne des Conservatoires) en bezoekt zij de jaarlijkse internationale platformbijeenkomsten. Deze bijeenkomsten heeft tot een groot aantal contacten en samenwerkingsverbanden geleid met conservatoria in heel Europa. Met vier instellingen is inmiddels een 'Erasmus agreement' aangegaan/in behandeling genomen. De opleiding verkent op het ogenblik verschillende mogelijkheden om haar internationale netwerk uit te breiden, zoals met instituties als Point Blank (London) en BIMM (UK, Duitsland), Conservatorium Gent, University Agder in Kristiansand (Noorwegen) en Napier University in Edinburgh (Schotland).

De opleiding heeft haar relatie met het beroepenveld geformaliseerd in twee beroepenveldcommissies (één voor elke afstudeerrichting). Deze zijn samengesteld uit diverse professionals uit het muziekvak: musici, componisten, producers, managers, vertegenwoordigers van de muziekindustrie en alumni. Met de beroepenveldcommissies bespreekt de opleiding halfjaarlijks de relevantie en actualiteit van het profiel en de beoogde eindkwalificaties, alsook de inhoud van het programma.

De opleiding participeert samen met andere opleidingen van Inholland en de Hogeschool van Amsterdam in het onderzoeksproject 'Creativiteit en Autonomie' met een eigen deelonderzoek "De muzikant van de toekomst". Aan dit onderzoek, dat is mogelijk gemaakt door het Amsterdam Creative Industries Network (ACIN), nemen drie docenten met onderzoeksvaardigheden deel. Het onderzoek gaat over de consequenties van de veranderende muziekmarkt door globalisering, technologische vooruitgang en andere maatschappelijke ontwikkelingen voor het muziekvak en de benodigde vaardigheden die musici en muziekdocenten moeten ontwikkelen om in deze context te kunnen blijven functioneren. De resultaten van dit onderzoek zullen worden gebruikt in de verdere uitwerking van de visie en vertaald worden naar de inhoud van het curriculum.

Dublin Descriptoren

De commissie stelt vast dat de opleiding bij het formuleren van het beroepsprofiel nadrukkelijk heeft gekeken naar de omschrijving van de Dublin Descriptoren. De opleiding heeft de tien competenties gekoppeld aan de HBO kernkwalificaties, de Dublin Descriptoren en de Polifonia Learning Outcomes die zijn opgesteld door de AEC. Elk van de competenties bouwt voort op de eisen van deze internationale standaarden.

Overwegingen

De visitatiecommissie is positief over het gekozen profiel van de opleiding waarin musiceren, doceren en ondernemen een plaats hebben. Ook prijst de commissie de visie van de opleiding op onderzoek, die aansluit bij haar focus op ondernemerschap. De commissie constateert dat de opleiding een analyse heeft gemaakt van actuele ontwikkelingen in het beroepenveld en haar profiel en doelstellingen heeft afgestemd op de huidige eisen in de sector. Zij is dan ook van mening dat de opleiding zich sterk ontwikkelt naar een profiel dat (inter)nationaal onderscheidend is, met name waar het de 'dance' benadering van de muziektechnoloog betreft.

In het verlengde van deze ontwikkeling onderschrijft de commissie de stappen die de opleiding zet om haar visie verder aan te scherpen en de doelstellingen van de drie domeinen (Art, Education en Business) sterker aan elkaar te relateren. Volgens de commissie zou een meer integrale visie op het muziekvak, docentschap en ondernemerschap de opleiding kunnen ondersteunen bij de nadere invulling en ontwikkeling van het onderwijsprogramma.

Onverlet het positieve oordeel van de commissie over de beoogde eindkwalificaties, denkt de commissie dat een duidelijker keuze binnen elke afstudeerrichting de focus en diepgang van het programma zou kunnen versterken. Bij E-music ziet de commissie dat studenten een groot arsenaal aan vaardigheden moeten beheersen binnen een breed spectrum aan genres. Een focus op een beperkter aantal, maar bewust gekozen, vaardigheden en genres zou meer ruimte bieden voor verdieping.

Inzake Pop geeft de commissie de opleiding in overweging een specifiekere keuze te maken. De opleiding geeft aan de ambitie te hebben om op te leiden tot zowel artiest als tot sessiemuzikant. Met ingang van studiejaar 2016-2017 geeft de opleiding dit daarom vorm in twee profielen in studiejaar 4: sessiemusicus en performer. In de praktijk ligt nu nog een zwaarder accent op de sessiemuzikant. In de ogen van de commissie kan de opleiding zich sterker onderscheiden door hierin een duidelijke keuze te maken en daarin vervolgens te gaan excelleren.

De commissie stelt vast dat de opleiding de relevantie van haar doelstellingen en eindkwalificaties voldoende borgt. Zij heeft kunnen waarnemen dat het team met veel enthousiasme en ambitie een breed gedeelde visie uitdraagt en systematisch werkt aan verbetering. Ook is de commissie van oordeel dat de regionale en nationale samenwerkingsverbanden die de opleiding onderhoudt passend zijn bij de ambities en de beroepsoriëntatie van de beoogde eindkwalificaties garandeert.

Zij is positief over het feit dat de opleiding op structurele basis feedback ontvangt van beroepenveldcommissies, maar is ook van mening dat de contacten met het beroepenveld gevarieerder zouden kunnen zijn. De beroepenveldcommissies zijn veelal samengesteld uit leden die de commerciële kant van de muzieksector vertegenwoordigen, zo stelt de commissie vast. De commissie denkt dat het goed zou zijn wanneer de beroepenveldcommissie ook vertegenwoordigers kent vanuit de meer innovatieve en wetenschappelijke kant uit het veld.

De commissie onderschrijft de internationale oriëntatie van het profiel en ziet dat de opleiding zich zo stap voor stap ontwikkelt, waarbij het zich niet alleen richt op 'internationaal onderwijs' (i.e. een Engelstalig programma voor buitenlandse studenten), maar ook de bestaande contacten met de internationale muziekindustrie meer aanspreekt.

De opleiding heeft de tien competenties gekoppeld aan de HBO kernkwalificaties, de Dublin Descriptoren en de Polifonia Learning Outcomes die zijn opgesteld door de AEC. Elk van de competenties bouwt voort op de eisen van deze internationale standaarden. De commissie oordeelt dan ook dat de opleiding voldoet aan het vereiste internationale niveau van een bacheloropleiding muziek.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**. Volgens de commissie zijn de beoogde eindkwalificaties zowel inhoudelijk als voor wat betreft de beroepsoriëntatie adequaat geconcretiseerd. De commissie stelt vast dat het profiel blijkt geeft van een actuele kennis van de markt en een oriëntatie op zelfstandig ondernemerschap. Tegelijkertijd is de commissie van mening dat het profiel van de opleiding nog duidelijker de gehele breedte van de industrie/het beroepenveld zou kunnen reflecteren.

Programma

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de oriëntatie en inhoud van de opleiding studenten in staat stelt zich te ontwikkelen tot flexibele en ondernemende muzikanten die zich als zelfstandige ondernemers kunnen handhaven in het werkveld. De commissie stelt vast dat de visie op ondernemerschap in de haarvaten van de opleiding zit en door alle betrokkenen met veel energie en toewijding wordt uitgedragen. Daarin onderscheidt het conservatorium zich van andere conservatoria in Nederland, vindt de commissie. De opleiding heeft een adequaat aannamebeleid waardoor het programma aansluit op de doelstellingen en kwalificaties van de studenten. De docenten zijn deskundig en kunnen hun expertise en ervaring als zelfstandige ondernemers in de muziek overbrengen in het onderwijs.

Oriëntatie

Standaard 2: De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

De visitatiecommissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Bevindingen

De beroepspraktijk staat in elk van de drie programmalijnen centraal.

Binnen de context Art komt de oriëntatie op de beroepspraktijk vooral tot uitdrukking in het musiceren op een podium of in een studio (Pop) en op het realiseren van muziekproducties (E-music), maar ook in praktijkopdrachten voor songwriting (beide richtingen), het in opdracht produceren (E-music), muziek bij beeld componeren (E-music), het voorbereiden van eigen repertoire en optredens (beide richtingen). Het onderwijs in deze programmalijn is zo ontworpen dat het zoveel mogelijk de praktijk van audities, concerten, opdrachten en studio-opnamen simuleert.

Studenten E-music doen in periode 4 van studiejaar 3 een stage van 280 uur. De stageplaats is bij een bedrijf, organisatie of instelling binnen het werkveld van de creatieve industrie waarin e-musici opereren (bv. studio's, de reclamewereld en (digitale) media). Binnen de programmalijn Educatie doen de studenten twee stages. De eerste stage vindt plaats binnen het project Muzieklab, in samenwerking met Hart Haarlem. Voor de tweede stage (de 'vrije stage') kiezen studenten zelf een stageplek in het educatieve werkveld. Tijdens de stages bereiden de studenten zelfstandig lessen voor en geven deze lessen onder begeleiding van een vakdocent (tevens stagebegeleider).

Naast de lessen op school en de stages krijgen studenten een aantal keer per studiejaar de gelegenheid in diverse bezettingen deel te nemen aan verschillende festivals in de regio. Voorbeelden hiervan zijn Bevrijdingspop, het Edit Festival en Jazz & More in Haarlem,

Meerjazz in Hoofddorp en het Zomer op het Plein-festival in Alkmaar. Tijdens het Zomer op het Plein-festival wordt de hoofdact van een Nederlandse topartiest (Trijntje Oosterhuis, Alain Clark, Waylon, VanVelzen, etc.) begeleid door een Conservatorium-studentenband.

Daarnaast verzorgt de opleiding additionele masterclasses en workshops met musici, producers en andere muziekprofessionals. Samen met enkele toonaangevende publishers en labels in Nederland, zoals BMG/Talpa Music, Strengholt Music Group en Armada/Cloud 9 Music worden nationale en internationale Writers Camps georganiseerd waar studenten in groepen praktijkopdrachten moeten uitvoeren (in zeer korte tijd een nummer schrijven, produceren en presenteren). Daarbij worden ze begeleid door diverse gerenommeerde songwriters en producers. Verder organiseert de opleiding werkbezoeken aan grote recording studio's als Wisseloord en musea op het gebied van audio- en muziekgeschiedenis. Studentendelegaties nemen deel aan nationale en internationale muziekconferenties als Amsterdam Dance Event, Eurosonic/Noorderslag en de Frankfurter Musikmesse.

De kennis en vaardigheden die studenten aanleren binnen de programmalijn Business (circa 15% van het curriculum) zijn volledig gericht op het ondernemerschap in de beroepspraktijk. In deze lessen krijgen studenten inzicht in de zakelijke kanten van de muziekindustrie (zoals typen verdienmodellen, muziek- en auteursrecht en het sluiten van contracten) en leren zij hoe zij zelf een culturele onderneming kunnen opzetten, waarbij aandacht uitgaat naar zaken als fiscaliteit, boekhouding, pr en organisatie. De studenten kunnen opgedane kennis en ervaring direct toepassen in hun eigen (beroeps-)praktijk. Zo kunnen ze kennis rond budgettering, vergunningen en pre-productie

tie toepassen bij het organiseren van eigen optredens. Een portfolio met biografie, persfoto en omschrijving van *unique selling points* kan opgenomen worden in hun promotiemateriaal en op social media. In het vierde jaar analyseren studenten voor hen relevante verdienmodellen uit de praktijk en vertalen ze hun eigen situatie naar een eigen verdienmodel. In de tweede helft van het vierde jaar krijgen de studenten begeleiding bij het opzetten van de beroepspraktijk, wat in veel gevallen inhoudt het uitbouwen van hun bestaande werkzaamheden als live- en/of studiomusicus, DJ en/of music producer in de richting van hun ondernemingsplan (het carrièreplan).

De internationale oriëntatie is in ontwikkeling bij de opleiding. Er is zoals beschreven al geregeld uitwisseling met (kennis)partners in het buitenland in het kader van beurzen, werkbezoeken, projecten en conferenties. De internationale dimensie van het programma is ook terug te vinden in het gebruikte repertoire en literatuur in de lessen. Vanuit de Businesslijn wordt het vak 'Business English' verzorgd. De opleiding ambieert het curriculum, met name de richting E-music, meer Engelstalig te maken om zo aansluiting te zoeken bij de internationale reikwijdte van het beroep. Bij het ontwerp van het nieuwe curriculum voor E-music wil de opleiding meer ruimte creëren voor international exchange.

De oriëntatie op de beroepspraktijk wordt tevens versterkt door de professionele profielen van de docenten: alle docenten (instrumentaal/vocaal en muziekproductie) uit de programmalijn Art zijn primair zelfstandig beroepsmusicus of music producer, veelal met een intensieve (inter)nationale agenda. Zo spelen docenten Pop regelmatig met toonaangevende artiesten op grotere podia en festivals in binnen- en buitenland. Ook treden zij op in tv- en radioprogramma's en doen zij opdrachten voor de grotere studio's in Nederland en daarbuiten. In tweede instantie zijn zij docent aan Conservatorium Haarlem en vaak ook elders, bijvoorbeeld aan een ander conservatorium of binnen een (zelf opgezette) muziekschool. In de meeste gevallen doen zij dit als zelfstandig opererend ondernemer. De vakgroep Business bestaat geheel uit op ZZP-basis ingehuurde docenten die als ondernemer in de beroepspraktijk werkzaam zijn.

Overwegingen

De commissie heeft kunnen constateren dat de oriëntatie van het bachelorprogramma aansluit op actuele ontwikkelingen in de beroepspraktijk en studenten de

gelegenheid biedt zich voor te bereiden op de verschillende rollen die zij als zelfstandige professional in het beroepenveld zullen vervullen.

De commissie heeft veel waardering voor de attractieve praktijkgerichtheid met masterclasses, workshops en de samenwerking met vooraanstaande artiesten en producers. De commissie begrijpt dat mede hierom de studenttevredenheid nationaal gezien zeer hoog scoort.

De commissie prijst de praktijkgerichtheid van het programma en de overtuiging en toewijding waarmee docenten en studenten de gezamenlijke oriëntatie op het beroep muzikant in al haar facetten invullen. De commissie constateert dat de focus op zelfstandig ondernemerschap zichtbaar is in alle onderdelen van het curriculum en daarmee een integraal onderdeel uitmaakt van het programma. Voorts is de commissie positief over de pragmatische en realistische wijze waarop de opleiding verbindingen legt met werkveld.

Alles overwegende vindt de commissie de praktijkoriëntatie uitdagend en attractief, en beoordeelt deze standaard daarom als **goed**.

Inhoud

Standaard 3: De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Bevindingen

De drie programmalijnen lopen vanaf jaar 1 tot en met jaar 4 door en zorgen voor samenhang en continuïteit tussen de studiejaren. De programmalijn Art neemt het grootste deel van het curriculum (75%) in beslag en bestaat uit drie, respectievelijk vier onderwijseenheden die elke periode en elk studiejaar aan bod komen: Vaardigheden, Band en Muziektheorie (Pop) en Studio, Electronic music, Media en Vaardigheden/theorie (E-music). Binnen deze programmalijn staan de individuele artistiek-ambachtelijke ontwikkeling tot muziekprofessional, het toepassen van de kennis en vaardigheden en het samenspelen met anderen centraal. Deze vaardigheden trainen studenten door steeds gezamenlijk op te treden in wisselende bandsamenstellingen (jaarbands, sessiebands, studiosessies en eigen werk-bands) en deel te nemen aan andere samenwerkingsverbanden zoals de writers camps, productieopdrachten en E-performan-

ces (bij E-music). In de programmalijn Art krijgen studenten ook muziektheorie aangeboden (muziekgeschiedenis, roots, transcriptions, solfège, harmonieleer/arrangeren) evenals songwriting en studieloopbaanbegeleiding.

In de programmalijn Education (circa 10% van het curriculum) gaat het om het aanleren van didactische vaardigheden en methodieken die ingezet kunnen worden in de muziekeducatie. Onderwerpen die aan bod komen zijn groepsonderwijs en groepsdynamica, onderwijskundige en muziekpsychologische kaders en begrippen, vakdidactiek, methodeanalyse en het ontwerpen van leertrajecten. (De programmalijn Business is beschreven in de vorige paragraaf.)

Zoals eerder beschreven heeft de opleiding voor elk van de leerlijnen de vereiste Body of Knowledge (BOK) vastgelegd. Via vakliteratuur verwerven de studenten de vereiste kennisbasis. Naast schriftelijke bronnen bestaat deze vakliteratuur voor een belangrijk deel uit aan de beroepspraktijk ontleend repertoire en auditieve bronnen. Ook nieuwe media en internet zijn voor de opleiding belangrijke bronnen van kennis voor de moderne muziekprofessional. De commissie beaamt het belang van nieuwe media en moedigt tegelijkertijd de opleiding aan actuele en relevante vakliteratuur te blijven betrekken bij het onderwijs.

Sinds 2014 werkt de opleiding op basis van de geformuleerde onderzoeksvisie (zoals beschreven bij standaard 1) aan de verdere uitwerking en implementatie van onderzoekscomponenten binnen het curriculum. De associate lector, tevens lid van de curriculumcommissie, speelt hierbij een belangrijke rol. De opleiding heeft als doel studenten op te leiden die in staat zijn hun muzikale product en muzikale persoonlijkheid middels analyse en reflectie te verbeteren en te professionaliseren. De opleiding kiest er bewust voor om niet een aparte leerlijn onderzoek naast het onderwijs te plaatsen, maar om de leerlijn te integreren in de drie bestaande programmalijnen. Binnen Art wordt vooral artistiek onderzoek gedaan. Daarbij gaat het om experimenteren en doen van brononderzoek in de instrumentale/vocale lessen (Pop) en lessen electronic music en media (E-music). Dit culmineert in een reflectie op het eindconcert (zowel artistiek als zakelijk/organisatorisch). De programmalijn Educatie wordt afgesloten met een eindopdracht waarin studenten hun eigen onderwijsmethode of -programma ontwikkelen. Het doel van deze opdracht is dat studenten laten zien dat ze in staat zijn om methodisch te denken over muziekeducatie, een eigen visie op

muziekonderwijs kunnen formuleren en onderzoek kunnen doen (bijv. naar doelgroepen, bestaande methodiek en relevante didactiek en onderwijskunde) dat noodzakelijk is om het eigen onderwijsprogramma theoretisch te kunnen onderbouwen. In de programmalijn Business staat het ontwikkelen van een carrièreplan, gebaseerd op een analyse van de markt centraal.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de inhoud en opbouw van het curriculum adequaat is en de studenten in staat stelt zich te ontwikkelen tot beginnend beroepsbeoefenaar in de muziekindustrie. De verhouding tussen de programmalijnen Art, Education en Business is passend bij de doelstellingen van de opleiding en bieden elk de vereiste kennis en vaardigheden aan die studenten nodig hebben om de eindkwalificaties te behalen.

De commissie is van mening dat de opleiding gerichtere keuzes kan maken binnen de programmalijnen: de grote verscheidenheid van het aanbod kan gereduceerd worden ten faveure van een meer inhoudelijke diepgang. Een verdere concretisering van de onderzoekscomponenten binnen de programmalijnen en een concrete focus op de onderzoekende houding bij de student als 'reflective practitioner' zou de implementatie van de geformuleerde visie op onderzoek kunnen versterken'.

*De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.*

Vormgeving

Standaard 4: De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Bevindingen

Het curriculum van de bacheloropleiding is opgebouwd uit drie fasen. Na afronding van fase 1 (studiejaar 1) is de student beroepsgeschikt. De student toont aan dat hij de competenties van de opleiding op een zodanig niveau beheerst, dat hij in staat geacht moet worden de opleiding met succes te kunnen vervolgen. Eind fase 2 (studiejaar 2) is de student professionaliseringsbekwaam. De student heeft zich dan verbreed en verdiept en heeft een professionele attitude ontwikkeld ten aanzien van zijn toekomstige vak. Eind fase 3 (studiejaren 3 en 4) is de student

startbekwaam. Hij/zij voldoet dan aan alle kwalificaties om als beroepsbeoefenaar in de praktijk aan de slag te gaan. Het vereiste niveau per fase wordt bepaald door geëxpliciteerde leerdoelen en toetscriteria.

De opleiding heeft een sociaal-constructivistische benadering van leren die aansluit bij de keuze voor competentiegericht opleiden: naast kennis gaat het om de ontwikkeling van vaardigheden en een professionele (beroeps)houding bij de studenten. De drie aspecten van competentiegericht leren komen terug in alle programmalijnen, waarbij het met name gaat om de toepassing van opgedane kennis en vaardigheden in realistische beroepssituaties en het leren van elkaar. De werkvormen die de opleiding hanteert bij het aanleren van kennis in de programmalijn Art zijn: hoorcollege, werkcollege, practicum, zelfstudie, training en coaching. De werkvormen voor het aanleren van vaardigheden binnen Art betreffen: individuele lessen, groepslessen, bandlessen, vaardigheidstraining, coaching, gastlessen en workshops. In het praktijkdeel moet de student het geleerde integreren. Werkvormen zijn daarbij presenteren, repeteren, uitvoeren, ondersteunende colleges, workshops en trainingen, groepsbijeenkomsten, individuele gesprekken en coaching. Binnen de programmalijnen Education en Business is sprake van een vergelijkbare samenhang tussen de componenten kennis, vaardigheden en integratie/toepassing.

In 2014-2015 heeft een curriculumherziening bij E-music plaatsgevonden. De eerste twee jaren van het nieuwe curriculum E-music zijn vanaf 2015-2016 ingevoerd. Dit heeft geleid tot een reductie van het aantal modules en toetsen. Modules die onderlinge samenhang hebben, zijn geïntegreerd in onderwijsseenheden. Verder zijn de keuzemogelijkheden in jaar 4 vergroot, krijgen de studenten bredere basis in de eerste drie studiejaar en meer verdieping in de afstudeerspecialisaties.

Het programma is ingedeeld in vier onderwijsperiodes per studiejaar met elk een afsluitende tentamenweek. Na de tentamenweken van de eerste drie periodes vindt een themaweek plaats waarin per afstudeerrichting en studiejaar activiteiten, excursies en projecten plaatsvinden. De opleiding kent een stevige studielast. De studielast is zoveel mogelijk gespreid over het studiejaar met een zwaartepunt aan het einde van het studiejaar als de tentamens binnen de Art-lijn plaatsvinden. De studeerbaarheid van het programma wordt gemonitord door de studenten in de Opleidingscommissie. Belemmerende factoren

worden met het management en de curriculumcommissie besproken en in de curricula, waar mogelijk, aangepakt. Dat de opleiding effectief maatregelen neemt om studielast te verminderen, bevestigden ook de studenten en alumni die de commissie tijdens de visitatie sprak.

Overwegingen

De opzet en het didactisch concept van het programma acht de commissie passend bij de doelstellingen van het programma. Ook vindt de commissie dat de vormgeving bijdraagt aan de studeerbaarheid van het programma. De commissie ondersteunt de keuze voor het sociaal-constructivistisch leren en ziet dit ook terug in het curriculum. Studenten die de commissie sprak waren positief over de mogelijkheden voor samenwerking en het feit dat zij over en weer van elkaar kunnen leren.

De commissie beoordeelt alles overwegende deze standaard als **voldoende**.

Instroom

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

De commissie beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Bevindingen

De opleiding selecteert haar studenten 'aan de poort'. Zij richt zich op studenten met een vwo, havo- of mbo-4 diploma die voldoen aan het gewenste instroomniveau en die passen binnen het profiel van de opleiding. Alle kandidaten moeten deelnemen aan een auditie. Per afstudeerrichting en instrument (dit laatste alleen bij Pop) zijn specifieke eisen geformuleerd die door de examencommissie zijn vastgesteld. Wie wil, kan voorafgaand aan de audities een voorbereidende theoriecursus volgen.

Aan Conservatorium Haarlem mogen maximaal 144 studenten studeren. De opleiding heeft per jaar plaats voor 30-40 nieuwe studenten. In de afgelopen jaren is de animo voor de opleiding gegroeid. Waar het aantal aanmeldingen eerder op 150-200 lag, is dit inmiddels opgelopen tot 300-400 aanmeldingen, en de verwachting is dat de belangstelling alleen maar zal toenemen. Daarmee kan de opleiding nog meer op kwaliteit selecteren dan voorheen.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat het programma adequaat aansluit bij de kwalificaties van de studenten en een

effectief toelatingsbeleid hanteert dat aansluit bij hun didactisch concept en visie op het beroep. De commissie beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Personeel

De visitatiecommissie oordeelt dat de opleiding, dankzij een adequaat personeelsbeleid, beschikt over deskundige, betrokken en toegewijde docenten, die allen werkzaam zijn in het beroepenveld. De commissie is positief over het actieve professionaliseringsbeleid van de opleiding dat erop is gericht docenten te trainen in onderwijs-, onderzoeks- en beoordelingsvaardigheden. In de gesprekken die de commissie voerde met studenten en alumni kwam naar voren hoezeer de expertise, ervaring en passie van de docenten wordt gewaardeerd.

Personeelsbeleid

Standaard 6: Het personeel is gekwalificeerd en de omvang ervan is toereikend voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Bevindingen

Het docententeam van de opleiding is samengesteld uit 15 docenten met een vaste aanstelling en 30 docenten met een tijdelijk contract (samen circa 14 fte). Op deze manier wil de opleiding de continuïteit borgen van het curriculum maar ook voeling houden met actuele ontwikkelingen in het beroepenveld. Het team wordt aangestuurd door de artistiek leider (verantwoordelijk voor het cluster Muziek) en de twee teamleiders van de afstudeerrichtingen Pop en E-music. De programmalijnen Education, Business, de muziektheoretische vakken en de onderzoekslijn worden aangestuurd door coördinatoren. Alle docenten werken parttime, naast hun werk als zelfstandig ondernemer in de muziek. De opleiding versterkt de afstemming tussen en teamgevoel bij de docenten door elk jaar bij de start van het studiejaar een tweedaagse te organiseren en door regelmatige werkoverleggen met de teams Pop en E-music.

De docenten hebben het vereiste scholingsniveau: alle vaste docenten en ruim 90% van het gehele personeel heeft een relevant bachelordiploma. Van de 12 docenten die een grotere aanstelling hebben (meer dan 0,33 fte), hebben 9 een mastergraad of diploma UM. Drie docenten, allen al in het bezit van het diploma UM, volgen een mastertraject.

De opleiding heeft een professionaliseringstraject uitgezet voor haar docenten. Alle docenten volgen vanaf studiejaar 2014-2015 de Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid (BDB). Zij ontwikkelen zich in deze cursus verder op het gebied van onder andere activerende didactiek, het ontwikkelen van onderwijs en toetsen, het schrijven van studiehandleidingen, doceren en begeleiden van studenten. Door deze cursus leren docenten ook vanuit hetzelfde didactische concept denken en handelen en kunnen zij op eenzelfde

manier het sociaalconstructivisme en competentiegericht leren toepassen in het onderwijs. De concrete didactische uitwerking per les/docent en modulehandleiding wordt gemonitord door de beleidsmedewerker onderwijs en kwaliteit. Eind 2017 moeten alle docenten met een aanstelling van meer dan 0,3 fte beschikken over een BDB en dus gekwalificeerd zijn om competentiegericht onderwijs te verzorgen en toetsen te ontwikkelen. Andere docenten beschikken dan in ieder geval over de BKE.

Andere scholingstrajecten die door medewerkers zijn gevolgd:

- Opleidingsmanager en teamleiders: onderwijsleiderschap en trainingen op het gebied van PCM-gesprekken, personeelsbeleid, softwarepakketten op het gebied van formatie-inzet en financiële administratie;
- Studieloopbaanbegeleiders: coaching en begeleiding van studenten met een functiebeperking;
- Commissieleden uit de onderwijscyclus: training in de werkzaamheden en verantwoordelijkheden die met de commissie gepaard gaan;
- Leden examencommissie: modulen training leden examencommissies.

Ongeveer een vijfde van de docenten heeft onderzoekservaring. De begeleiding van alle onderzoeksaspecten in het curriculum is in handen van de associate lector, de onderzoekscoördinator (tevens coördinator educatie), de docent muziekgeschiedenis (tevens begeleider van de onderzoeksopdracht afstuderen) en de coördinator ondernemen. Deze docenten beschikken allen over een masterdiploma en zijn goed geëquipeerd op het gebied van onderzoek.

Om het aantal docenten dat onderzoek kan begeleiden in de toekomst te verhogen, zal een aantal docenten vanaf 2016 bijgeschoold worden in onderzoeksmethodiek en het begeleiden en/of beoordelen van onderzoeken. Daarnaast zullen vanaf het najaar 2015 docenten een cursus Gevorderd Engels volgen zodat de opleiding op termijn in staat zal zijn de ambitie om een volledig Engelstalig curriculum aan te bieden, te realiseren. Vaste docenten die nog geen

masterdiploma hebben en nog niet in een mastertraject zitten, worden gestimuleerd te zoeken naar een relevante masteropleiding.

Overwegingen

De commissie constateert dat de kwalificaties en omvang van het personeel de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma mogelijk maken. De opleiding is doeltreffend in het streven docenten aan te trekken die primair in de muziekindustrie werkzaam zijn en die op deskundige wijze hun kennis en expertise kunnen overbrengen. Uit de gesprekken met studenten en alumni blijkt grote waardering voor de muzikale deskundigheid, praktijkkennis en betrokkenheid van de docenten. De commissie prijst de professionaliseringsmaatregelen die de opleiding heeft genomen en de ambities die zij heeft om de didactische, onderzoeks- en

beoordelingsdeskundigheid van haar docentencorps verder te vergroten.

De commissie onderschrijft het belang om in dit ontwikkelingstraject aandacht in te zetten op de coachende rol van de docenten (versus een voorschrijvende, top-down benadering), en het onderwijsmodel dat is gericht op het opleiden van 'reflective practitioners'. Een didactiek gericht op gelijkwaardigheid tussen docenten en studenten (waarin studenten zelf worden uitgedaagd een muziekpraktijk te ontwerpen), uitwisseling en feedback zou goed bij het gekozen didactisch concept van sociaal constructivisme aansluiten.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Voorzieningen

De visitatiecommissie heeft kunnen constateren dat de huisvesting en materiële voorzieningen van de opleiding ruimschoots voldoen aan de kwaliteitsnormen voor een bacheloropleiding muziek. Het gebouw in Haarlem is van hoge kwaliteit met alle faciliteiten die nodig zijn voor het verzorgen van muziekonderwijs en optredens. De commissie is positief over de invulling van de studieloopbaanbegeleiding bij de opleiding. Deze is deskundig en toegesneden op de behoeftes van de studenten. De commissie stelt vast dat dankzij de kleinschaligheid, open sfeer en communicatie binnen de opleiding studenten weten bij wie ze terecht kunnen als zij vragen hebben of ondersteuning nodig hebben.

Materiële voorzieningen

Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Bevindingen

De opleiding heeft beschikking over drie volledig ingerichte professionele audio recording-studio's, en maakt tevens gebruik van een vierde audiostudio van een zusteropleiding. Daarnaast beschikt de opleiding over een volledig geoutilleerd poppodium en 6 oefenruimtes, 16 goed geïsoleerde en geëquipeerde studiecellen en een Mac-lokaal, uitgerust met 32 professionele en van alle relevante actuele softwarepakketten voorziene Apple Mac werkstations. Deze stations zijn direct middels een hoogwaardige glasvezelverbinding verbonden met de eerdergenoemde audio recording studio's. Tenslotte zijn er nog praktijk- en theorielokalen beschikbaar, allen voorzien van de benodigde geluidsapparatuur en instrumentarium.

De opleiding maakt verder gebruik van de Inhollandvoorzieningen die de onderwijsprocessen ondersteunen zoals Insite (intranet), Blackboard, DIB (online inleveren en beoordelen van opdrachten) webmail, weblogin, apps voor de roostering en absenties, Lync (ten behoeve van alle vormen van communicatie zoals bellen, chatten, video conferencing) en voorzieningen voor het opnemen en toegankelijk maken van web lectures.

Overwegingen

De locatie in Haarlem is van een hoge standaard en van alle utiliteiten voorzien. Tijdens de visitatie heeft de commissie een rondleiding gekregen door het gebouw en het poppodium, de onderwijs- en oefenruimtes, studiecellen, audio-recording studio's, het poppodium en de computerruimte kunnen bezichtigen. Alles bleek van een hoge kwaliteit en in omvang toereikend voor het aantal studenten dat aan de opleiding studeert. Dat de huisvesting en materiële

voorzieningen door studenten hoog gewaardeerd worden blijkt ook uit studentenevaluaties (in de NSE gewaardeerd met resp. 4.1 en 4.3) en gesprekken die de commissie met studenten voerde.

De uitgebreide en state-of-the-art faciliteiten doen de commissie deze standaard als **goed** beoordelen.

Studiebegeleiding

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

De commissie beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Bevindingen

Binnen de opleiding is studieloopbaanbegeleiding onderdeel van de onderwijscomponenten van de programmalijs Art: Vaardigheden (Pop) en Studio en Electronic music (E-music). De studieloopbaanbegeleiders hebben als taak de student te begeleiden bij de studievoortgang en de voorbereiding op zijn beroepsloopbaan. De studieloopbaanbegeleider is het eerste aanspreekpunt voor de student. Elke periode voert hij/zij een een-op-een gesprek met de student en monitort de voortgang met betrekking tot studieresultaten en studiehouding. Verder houdt de studiebegeleider studenten een spiegel voor, motiveert hen en leert hen reflecteren op de keuzes die zij maken. Door het afnemen van tests (kernkwaliteiten, SWOT-analyse) neemt de student zijn zelfbeeld onder de loep. Door middel van persoonlijke ontwikkelings- en actieplannen werkt de student aan de ontwikkeling van zijn vaardigheden, kennis en beroepshouding. In het derde en vierde jaar verschuift de aandacht van de student steeds meer van zijn studie naar het (toekomstige) werkveld en wordt hij voorbereid om zich als professioneel musicus staande te houden in de dynamische muziekwereld. In groepsbijeenkomsten leren studenten van elkaars inzichten en ervaringen. Samen met de studieloopbaanbegeleider werkt de

student naar de drie portfolio assessments van de fase-toetsen toe. Deze assessments zijn vooral gericht op de competenties omgevingsgerichtheid, innovatie en methodisch en reflectief handelen.

De opleiding investeert momenteel in de professionalisering van de studieloopbaanbegeleiding. In studiejaar 2015-2016 volgen de studieloopbaanbegeleiders een cursus Mental Coaching. Deze cursus ondersteunt hen om in individuele gesprekken sneller tot de kern van het probleem te komen om daarmee de student handvatten te bieden. Inmiddels is er een procedure ontwikkeld ten aanzien van de huidige (en potentiële) langstudeerders waarbij het hele docententeam wordt ingezet.

Qua visie en beleid op het gebied van studeren met een handicap volgt de opleiding de Inholland-kaders. Alle docenten hebben tijdens de tweedaagse aan het begin van studiejaar 2015/16 een informatiemiddag rond studeren met een handicap bijgewoond. Voor de informatievoorziening maakt de opleiding gebruik van de faciliteiten die Inholland biedt. De tool Insite bevat alle relevante studiematerialen, roosters en studieresultaten. De studiehandleidingen van de opleiding beschrijven de plek van de module in samenhang met het curriculum, de competenties en hun

competentieniveau, de leerdoelen en hun relatie met de toetscriteria en tijdsbesteding voor contacttijd en zelfstudie.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat zowel de studiebegeleiding en informatievoorziening bijdragen aan de studievoortgang en afgestemd zijn op de behoeften van de studenten. De opleiding heeft maatregelen genomen om de studieloopbaanbegeleiding verder te professionaliseren; de Studieloopbaanbegeleiders hebben deelgenomen aan een professionaliseringstraject waarin coaching een belangrijke pijler is.

De commissie ziet veel potentie in de aanpassing in het studieloopbaanbegeleidingsprogramma. Daarbij wordt beoogd de studieloopbaanbegeleiding nog integraler onderdeel uit te laten maken van het curriculum en daarmee sterker te sturen op de verantwoordelijkheid van de student in de ontwikkeling van zijn/haar eigen professionalisering.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Kwaliteitszorg

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de bacheloropleiding een goed kwaliteitszorgplan heeft waarin eindkwalificaties, programma, personeel, leeromgeving en toetsen op structurele basis worden geëvalueerd door betrokkenen en belanghebbenden. De commissie constateert dat de opleiding een goede visie heeft op kwaliteitszorg, open staat voor feedback en maatregelen neemt naar aanleiding van gesignaleerde knel- of verbeterpunten. De opleiding heeft naar aanleiding van de visitatie 2010 concrete veranderingen doorgevoerd, voor wat betreft de visie op toegepast onderzoek en de implementatie daarvan, de afstemming van de competenties op de toetsing en de versterking van de niet-muzikale programmaleerlijnen.

Evaluatie

Standaard 9: De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

De commissie beoordeelt deze standaard als **goed**.

Bevindingen

Het beleid op het gebied van kwaliteitsmanagement sluit aan bij de visie van Hogeschool Inholland. De opleiding beschrijft in haar Jaarplan Evaluaties hoe zij vorm geeft aan evaluaties. Daarbij ligt het accent op schriftelijke enquêtes voor de eerste, tweede en derdejaars modules, panelgesprekken met studenten na afloop van elke toetsperiode, afstudeerenquête, exit-enquêtes en de terugkoppeling van de resultaten naar studenten en docenten. De opleiding neemt ook deel aan evaluaties die door Inholland en landelijke organisaties worden uitgevoerd, zoals de medewerkerstevredenheids-onderzoek, het interne auditsysteem van Inholland, het aansluitonderzoek, de NSE-enquête en de HBO-monitor.

De opleiding draagt er zorg voor dat belanghebbenden – staf, docenten, commissies, beleidsmedewerkers – worden betrokken bij het ontwerp, de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van het curriculum. Dit vindt plaats volgens een specifieke onderwijscyclus die gecoördineerd wordt door de twee teamleiders. Met name de schriftelijke enquêtes, de NSE en de gesprekken over de resultaten hiervan met de studenten in panels zijn belangrijk voor de verdere ontwikkeling van het onderwijs, volgens de opleiding. De uitkomsten van evaluaties en panelgesprekken worden besproken met de artistiek leider, de teamleiders en docenten. De curriculumcommissie en de opleidingscommissie worden daarbij steeds geïnformeerd over de hoofdlijnen van de uitkomsten en de daaruit voortvloeiende verbeteracties.

De curriculumcommissie bestaat uit twee teamleiders, de coördinatoren/docenten educatie en ondernemen, de associate lector en de beleidsadviseur onderwijs & kwaliteit. Zij bestaat uit twee sub-curriculumcommissies (met docenten Pop en E-music). Deze

commissie draagt er zorg voor dat de eindkwalificaties middels een samenhangend, praktijkgericht, actueel curriculum worden bereikt. Zij heeft een initierende rol in het curriculumontwerp, het ontwikkelen van de handleidingen en toetsen.

De opleidingscommissie bestaat uit drie docenten en drie studentleden en ziet toe op de kwaliteit, actualiteit, uitvoerbaarheid en de samenhang van het curriculum. Zij meldt haar bevindingen bij de curriculumcommissie en overlegt periodiek met het management. Ook speelt zij een belangrijke adviserende rol bij de totstandkoming van de Onderwijs- en Examenregeling. De opleidingscommissie rapporteert jaarlijks over haar activiteiten middels een jaarplan en jaarverslag. Ook de beroepenveldcommissies, de examencommissie en toetscommissie spelen een structurele en actieve rol in de borging van de kwaliteit van het curriculum. (Zie hiervoor respectievelijk de hoofdstukken 'Beoogde eindkwalificaties' en 'Toetsing')

De kwaliteit van de docenten wordt gemonitord via Ipop-gesprekken (Individueel performance en ontwikkelplan) van de PCM-cyclus (Performance & Competence Management). In deze cyclus maakt de opleiding SMART resultaatafspraken op het gebied van professionalisering die besproken worden tijdens de functionerings- en beoordelingsgesprekken.

De opleiding hecht veel belang aan haar contacten met de alumni. Op deze manier houdt zij voeling met de relevantie en actualiteit van het curriculum. Alumni spelen ook een waardevolle rol in de promotie van de opleiding in het werkveld en bij potentieel nieuwe studenten. Alumni maken deel uit van de beroepenveldcommissies, worden jaarlijks uitgenodigd bij de diploma-uitreiking, geven informatie tijdens open dagen, zijn werkzaam als docent, betrokken bij discussies over de opleiding en als begeleidend musicus betrokken bij examens. Ook worden ze uitgenodigd te participeren in studenten-jamsessies en masterclasses waarin zij hun ervaringen in de beroepspraktijk met de studenten delen. Tot slot worden zij

uitgenodigd voor een jaarlijkse alumni-terugkomdag/reünie. De opleiding volgt de carrières van haar alumni en hun muzikale successen worden bijgehouden op een eigen Facebookgroep en de website van de opleiding.

Overwegingen

De commissie heeft kunnen constateren dat de opleiding effectieve middelen inzet om de kwaliteit van de opleiding periodiek te evalueren. Studenten, alumni, docenten en het werkveld worden gehoord en structureel bij de evaluatieprocessen betrokken. Ook stelt de commissie vast dat staf en docenten bereid zijn om te leren en dat zij snel reageren op gesignaleerde problemen. De opleiding heeft daarnaast een smart geformuleerd jaarplan en goed functionerende opleidings-, curriculum-, examen- en toetscommissies. De

verbetermaatregelen die het programma in de afgelopen jaren heeft ingezet zijn zichtbaar in het huidige curriculum. De focus op onderzoek is sterker geworden in elk van de leerlijnen, de toetsing is expliciet afgestemd op de competenties, o.a. middels de invoering van fasetoetsen, en de beroepsrollen binnen de programmalijnen Educatie en Business zijn verder uitgewerkt en gestroomlijnd. Daarnaast is de commissie positief over de manier waarop de opleiding de alumni in verschillende rollen blijft betrekken bij het programma.

De commissie neemt een serieuze kwaliteitscultuur waar, die gevoed wordt door het uitgebreide arsenaal aan evaluaties. De commissie beoordeelt daarom deze standaard als **goed**.

Toetsing

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing. Er is een duidelijke relatie tussen einddoelen en de toetsvormen, vastgelegd in competentiekaarten, en er is een heldere communicatie over welke competenties in welke modules worden getoetst en wat de criteria daarbij zijn. De visitatiecommissie stelt vast dat de examencommissie en toetscommissies zicht hebben op de sterktes en zwaktes van het bestaande toetssysteem en effectieve maatregelen nemen voor deskundigheidsbevordering bij docenten.

Toetsing

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

De commissie beoordeelt deze deelstandaard als **volgende**.

Valide

De opleiding heeft de beoogde eindkwalificaties uitgewerkt in competentiekaarten waarin de competenties worden beschreven en geoperationaliseerd in relevante toetscriteria. Ook de inzet van verschillende toetsvormen die aansluiten op de inhoud van de modules zorgt ervoor dat de beoogde eindkwalificaties daadwerkelijke getoetst worden. Het curriculum is zo opgebouwd dat studenten steeds meer verantwoordelijkheid krijgen voor hun eigen ontwikkeling en leerproces. Dit vindt zijn weerslag in de toetsing: gedurende de studie vermindert het aantal toetsen en de toetsing verschuift van onderdelen (kennis of vaardigheden) naar meer integrale beoordelingen. Verder maakt de opleiding gebruik van verschillende soorten toetsvormen die aansluiten bij de toetsinhoud en gehanteerde didactiek. De artistiek-ambachtelijke vaardigheden worden op twee manieren getoetst: de student demonstreert zijn vaardigheden in een skills-toets en toont tijdens een optreden op het podium (Pop) of presentatie van een audioproductie (E-music) aan dat hij zijn skills in een beroepskenmerkende situatie beheerst. In de instrumentale en vocale lessen, bandlessen (Art-lijn Pop) en in de lessen in de onderwijseenheden Studio, Electronic music, Media en Productie (Art-lijn E-music) vindt wekelijks formatieve toetsing plaats. Muziektheorie wordt beoordeeld met schriftelijke toetsen en opdrachten. Ook vakken als audio-analyse worden schriftelijk afgenomen en hebben betrekking op het herkennen van sounds, instrumenten en opnametechnieken. Een aantal vakken in de Art-lijn (bij E-music) hebben betrekking op muziekproductie, audiorecording, en studietechniek. Toetsing vindt daar plaats aan de hand van opdrachten in

de vorm van bijvoorbeeld een opname, een mix of muziek bij beeld. E-music kent een uitgebreide artistieke stage van zeven weken. De beoordeling vindt plaats op basis van beoordelingscriteria die betrekking hebben op gespecificeerde competenties.

De programmatische educatie werkt vooral met opdrachten en bij ondernemerschap worden zowel schriftelijke toetsen als opdrachten ingezet.

De studenten moeten gedurende de opleiding drie fase-toetsen halen. Deze toets is ingevoerd naar aanleiding van de vorige accreditatie in 2010. In deze fase-toetsen toont de student aan de competenties op het gevraagde niveau te beheersen en te kunnen reflecteren op zijn/haar ontwikkeling (competentie Methodisch reflectief handelen). De fase-toetsen bestaan uit een portfolio assessment en een check op behaalde studieresultaten door de examencommissie. Het portfolio assessment bestaat uit de beoordeling van het portfolio van de student, zijn presentatie van dit portfolio en het portfoliogesprek. Tijdens het portfoliogesprek staan de taken die hij als musicus, docent en ondernemer verricht heeft centraal. In het portfolio legt de student een verbinding tussen het persoonlijk ontwikkelingsplan, leerdoelen en competentieontwikkeling en tussen de opleiding en de (beroeps)praktijk. Er wordt door de assessoren gekeken naar de kwaliteit van de bewijzen in het portfolio. Dit moet voldoen aan door de opleiding gestelde eisen en de toetscriteria zoals vastgelegd in de competentiekaarten Pop en E-music. Om dit portfolio assessment te behalen, dienen de betreffende competenties met een voldoende te zijn beoordeeld. De fase-toets is behaald als alle toetsen uit de betreffende fase met goed gevolg zijn afgelegd en het portfolio assessment is behaald.

Betrouwbaar

De opleiding draagt op verschillende manieren zorg voor de betrouwbaarheid van de toetsen. Zoals eerder beschreven in het hoofdstuk 'Personeel' volgen

alle docenten een BKE-training waarin zij leren toetsen en beoordelen. Ook binnen de BDB-training (gevolgd door docenten met grotere aanstelling) staat beoordelingsdeskundigheid en toetsing centraal.

Skills- en bandtentamens worden door meer dan één docent beoordeeld. Zo worden de musiceertentamens van de bands (in periode 1 en 3) door een commissie van vier à vijf docenten beoordeeld; de beoordeling van de instrumentale/vocale skills in de Art-lijn gebeurt altijd door minimaal twee docenten. Ter bevordering van de externe validering zijn bij eindexamens altijd ook externe examinatoren betrokken. Dit zijn docenten van andere conservatoria die bij hun eigen opleiding ook examiner zijn. De lijst met examinatoren wordt jaarlijks door de examencommissie vastgelegd. Ook met de Minerva Academie voor Popcultuur (Hanzehogeschool) wisselt de opleiding jaarlijks examinatoren en assessoren uit. Bij het ontwikkelen van toetsen wordt het vier-ogen principe gehanteerd. Daarbij controleert de toetscommissie de toetsen van de docenten.

Examencommissie en toetscommissie

De examencommissie speelt een actieve rol in de borging van de validiteit, objectiviteit en transparantie van de toetsing. In de examencommissie zit een extern lid en een lid dat tevens voorzitter is van de toetscommissie. De examencommissie is geschoold in haar rol als bewaker van toetskwaliteit en borger van het eindniveau. De examencommissie wijst de examinatoren aan en accordeert de beoordelingsformulieren van het afstuderen. Afgelopen jaar volgden nieuwe leden de basiscursus voor examencommissies.

Met betrekking op de fasetoetsen bewaakt de commissie de kwaliteit van het portfolio assessment, onder andere door ook zelf als assessor op te treden, voert zij een check uit op de behaalde studieresultaten van overige toetsen en beoordeelt zij of de totale fasetoets is behaald of niet. De examencommissie adviseert over en beoordeelt de handleidingen van de educatieve stages en de stage E-music.

Er is regelmatig overleg tussen de voorzitter van de examencommissie en de artistiek leider en teamleiders. De voorzitters van de toets- en examencommissies nemen daarnaast ook deel aan overleg op domein- en Inhollandniveau. De examencommissie schrijft jaarlijks een jaarplan en een jaarrapportage en bespreekt deze met het management.

De kwaliteitscheck van toetsen heeft de examencommissie gedelegeerd aan de toetscommissie. Deze

commissie controleert toetsen en opdrachten vooraf en screent achteraf steekproefsgewijs het beoordeelde werk. Dit doet zij op basis van checklijsten die de kwaliteitscriteria uit het toetsbeleid rond cijfertoe-kening, transparantie, betrouwbaarheid en validiteit beslaan. Zij helpt tevens bij de ontwikkeling van studiehandleidingen en het opstellen van de verschillende beoordelingsformulieren. Docenten krijgen van de toetscommissie feedback en hulp.

Het afgelopen jaar lagen de adviezen van de toetscommissie vooral op het gebied van de beschrijving van toetsen: beoordelingscriteria, cesuur, niveau-opbouw, onderscheid tussen product- en procesbeoordeling en leerdoelen konden in haar ogen transparanter worden weergegeven. Dit zijn ook de onderdelen die momenteel in de BDB- en BKE-training expliciet aan de orde komen. Inmiddels zijn deze toetsonderdelen op basis van deze observaties aangepast en verbeterd. Voor 2015-2016 is er een toetsplan opgesteld voor beide richtingen.

Op termijn wil de opleiding dat ook docenten elkaars toetsen bekijken en van feedback voorzien. Verder zijn er voornemens om het totale aantal toetsen te reduceren in het programma.

Inzichtelijk voor studenten

De visitatiecommissie heeft vastgesteld dat de toetsprocedures inzichtelijk zijn voor deelnemers. In het OER/Studentenstatuut en in de studiehandleidingen is per module vastgelegd welke competenties getoetst worden, welke toetscriteria er van die competenties zijn afgeleid, welke vorm de toets heeft en wat de beoordelingsschaal en weging is. Studenten geven aan tevreden te zijn over de verschillende toetsvormen die in de modules worden gehanteerd, die naar hun idee passend zijn bij de stof die wordt aangeboden. Ook gaven zij aan dat zij weten dat zij op de hoogte zijn van de criteria waarmee zij beoordeeld worden en dat docenten dit op objectieve wijze doen.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing waarin er een duidelijke relatie ligt tussen de beoogde eindkwalificaties, de leerdoelen van de modules en de toetsvormen en - criteria. De opleiding maakt gebruik van verschillende toetsvormen die aansluiten bij de inhoud van de modules. De betrouwbaarheid van toetsing is onder meer verzekerd door de ontwikkeling van ge-expliciteerde toetskaders en –procedures voor alle modules, de actief monitorende rol van de examen-

commissie en de betrokkenheid van een externe examiner bij de beoordeling van de afstudeerprojecten.

De informatievoorziening en transparantie naar de studenten is goed. De commissie is positief over de portfolio assessments en de ontwikkelagenda van de examencommissie en ziet dat er al veel is gerealiseerd. De commissie ondersteunt de opleiding in haar voornemens de toetsing en beoordelingen verder te stroomlijnen en in lijn te brengen met het didactisch

concept van competentiegericht leren. De commissie is positief over de voornemens van de opleiding om integrale toetsing verder te implementeren in de eindfase waarin ook onderzoekvaardigheden een duidelijke plaats hebben .

De commissie beoordeelt alles overwegende deze standaard als **voldoende**.

Gerealiseerde eindkwalificaties

De visitatiecommissie heeft kunnen zien dat de behaalde eindkwalificaties van de deelnemers toereikend zijn voor een bacheloropleiding muziek. De eindpresentaties voldeden qua vorm en inhoud aan de gestelde eindtermen en de grote meerderheid van de alumni is als professioneel muzikant/producer in het beroepenveld werkzaam.

Gerealiseerde eindniveau

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

De commissie beoordeelt deze standaard als **volgende**.

Bevindingen

Voor het derde en vierde studiejaar van de opleiding zijn alle competenties op het hoogste niveau in het curriculum ondergebracht. Het afstudeertraject (15 credits) is erop gericht aan te tonen dat de student de competenties beheerst en als startbekwaam musicus in de professionele praktijk van pop of e-music zijn entree kan maken. Het afstudeertraject bestaat uit vijf onderdelen:

1. Plan van aanpak voor het maken van een programma (Pop) of eindopdracht (E-music), waarin naast artistieke, ook de organisatorische en financiële aspecten aan bod komen.
2. Onderzoeksopdracht.
3. Proeve van bekwaamheid. Dit is een eindpresentatie in de vorm van een optreden. Hierin laat de student zijn muzikale identiteit en eigenheid zien. Dit mogen bestaande stukken of eigen arrangementen zijn. Ook de organisatie, logistiek en pr zijn onderdelen van deze proeve. Voor studenten E-music is deze proeve de presentatie van een opdracht en een performance waarin de student zijn skills als producer, muzikale identiteit en eigenheid (ook) op het podium laat zien.
4. Eindverslag. In het verslag reflecteert de student op de eindpresentatie en het proces dat daaraan vooraf ging.
5. Portfolio assessment, niveau 3.

Onderdelen 1 tot en met 4 richten zich met name op Art en Business. De gedurende de studie behaalde toetsen en het carrièreplan (vanaf studiejaar 2015-2016) vormen naast de onderdelen in het afstuderen het bewijs dat de competentie Ondernemerschap op startbekwaam niveau wordt beheerst. Voor Education geldt dat de gedurende de studie behaalde toetsresultaten en de eindopdracht methodiek het bewijs vormen dat de competentie Didactiek op startbekwaam niveau beheerst wordt. In

onderdeel 5 (portfolio assessment) komen de beroepscontexten Education en Business ook aan de orde.

Voor alle onderdelen van het afstuderen zijn in de afstudeerhandleiding beoordelingsformulieren opgenomen. De eindpresentatie wordt door een commissie van vier examinatoren beoordeeld waaronder in ieder geval de skillsdocent(en) en een extern deskundige. Hiertoe gebruiken zij een beoordelingsformulier waarin de koppeling naar de toetscriteria en competenties is gelegd.

De onderzoeksopdracht (praktijkgericht/artistisch onderzoek) is onderdeel van het afstuderen en van het portfolio waarmee de student zijn eindniveau en zijn onderzoekende houding aantoont. Het onderzoeksverslag heeft een omvang van 4 credits.

In studiejaar 2016-2017 zullen ook het plan van aanpak en carrièreplan (competentie Ondernemerschap) onderdeel worden van het afstuderen. Het plan van aanpak, het carrièreplan, de onderzoeksopdracht, afstudeeropdrachten, eindpresentatie en het portfolio assessment zullen verder geïntegreerd worden, waarbij de eindpresentatie de showcase zal vormen waarmee de student zich als ondernemende musicus profileert. De opdrachten en beoordelingscriteria worden daarop aangepast. De afstudeeropdrachten van E-music krijgen daarbij een nieuwe vorm, afhankelijk van de specialisatie die de student kiest.

Dat studenten daadwerkelijk aansluiting vinden in het werkveld blijkt uit het feit dat de meerderheid van de alumni (meer dan 90% op basis van recent onderzoek) als zelfstandig ondernemer werkzaam is als musicus op podia en in studio's, als muziekproducer en binnen de muzikeducatie. Een aantal studenten heeft platencontracten en/of publishing contracten aangeboden gekregen. Een aantal is bovendien getekend bij internationaal opererende booking agents en treedt regelmatig op in het buitenland.

Overwegingen

De commissie heeft vastgesteld dat de verschillende onderdelen van het afstudeertraject, afzonderlijk en tezamen voldoen aan de eisen voor een bacheloropleiding muziek. Eindpresentaties laten zien dat de studenten voldoen aan de eindkwalificaties: de studenten geven blijk van muzikaal kunnen en actief ondernemerschap. Zij realiseren daarmee de doelstellingen van de opleiding. Ook stelt de commissie vast dat de studenten in staat zijn tijdens hun studie al een beroepspraktijk op te bouwen en zonder problemen de stap van amateur, naar semi-prof en vervolgens naar beroepsmusicus te kunnen maken.

De commissie zou erop willen aandringen de onderzoekende attitude en het zelfkritisch vermogen een duidelijkere plek te geven in de afstudeerfase. De commissie ondersteunt daarmee de stap van de opleiding om komend collegejaar te komen tot een integraal afstudeertraject, waarin onderzoek en ondernemerschap sterker aan elkaar gerelateerd zijn. De commissie beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Bijzonder kenmerk: Ondernemen

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding een heldere en relevante visie heeft op ondernemen die zowel binnen als buiten de opleiding wordt gedragen. De beoogde eindkwalificaties aangaande ondernemerschap zijn qua inhoud, niveau en oriëntatie gespecificeerd in concrete doelstellingen in het curriculum die middels competentiekaarten zijn vastgelegd. In haar opzet, samenhang en opbouw biedt het programma studenten de mogelijkheid de doelstellingen op het gebied van ondernemen te bereiken. Kennis over de zakelijke aspecten van de muzieksector wordt afgewisseld met relevante praktijkopdrachten gericht op het zelfstandig ondernemerschap, uitgevoerd in een realistische beroepscontext en in samenwerking met partners uit het werkveld. Het didactisch concept van het sociaal-constructivistisch leren sluit aan bij de visie op ondernemerschap. De staf en docenten hebben allen de benodigde ervaring met zelfstandig ondernemerschap in het muzik domein. De commissie stelt tevens op basis van de eindwerken en – presentaties vast dat de eindkwalificaties op het gebied van ondernemerschap worden gehaald en adequaat worden getoetst. De commissie ziet de oriëntatie op ondernemerschap duidelijk terug in eindproducten.

1. Visie en beleid op het gebied van ondernemen

Toetspunt 1a: een duidelijke visie op ondernemen

Er is een heldere visie op ondernemen in relatie tot het programma, gedragen door de instelling. Deze visie wordt in voldoende mate gedeeld en/of ondersteund door (ondernemende) belanghebbenden binnen en buiten de instelling.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **voldoende**.

Bevindingen

De opleiding heeft een goede analyse gemaakt van de markt waarin technologische, maatschappelijke en culturele ontwikkelingen vragen om een nieuwe, ondernemende rol van muzikanten en producers. Conservatorium Haarlem wil musici/music producers opleiden die 'van alle markten thuis' zijn: flexibel en dus ook breed inzetbaar. Zij zijn in staat proactief en ondernemend aan de slag te gaan in een praktijk waarin zij continu kunnen schakelen tussen opdrachtgevers, muziekstijlen en wisselende omstandigheden. In alle gevallen leveren zij hoge professionele kwaliteit. De opleiding heeft haar visie op ondernemerschap vertaald naar drie beroepsrollen die in het huidige beroepenveld van belang zijn: performer/muzikant (Art), educatie (Education) en ondernemerschap (Business). De benadering van praktijkonderzoek en het aanleren van een onderzoekende attitude sluit aan bij de visie op ondernemerschap. Ondernemerschap is in deze visie onlosmakelijk verbonden met een onderzoekende houding ten opzichte van de muziekpraktijk. Deze basisattitude acht de opleiding noodzakelijk om actief te kunnen zijn in de professionele beroepspraktijk en

in te kunnen spelen op de veranderlijke muziekmarkt om hen heen. Uit de gesprekken die de commissie voerde met staf, docenten, studenten en vertegenwoordigers bleek hoezeer deze visie op ondernemerschap wordt gedeeld.

Overwegingen

De commissie onderschrijft de visie op ondernemerschap, de vertaling daarvan in beroepsrollen en de invulling van onderzoek vanuit dit perspectief.

De commissie is, zoals reeds aangegeven, van mening dat de contacten met het veld gevarieerder zouden kunnen zijn zodat de opleiding zich ook laat voeden door innovatieve en wetenschappelijke inzichten ten aanzien van ondernemerschap.

De commissie stelt vast dat de opleiding een heldere en relevante visie heeft op ondernemen die breed gedragen wordt binnen het programma en de instelling. De commissie beoordeelt dit toetspunt als **voldoende**.

Toetspunt 1b: Ondernemen in doelstellingen vertalen

De visie op ondernemen is concreet uitgewerkt in toetsbaar beleid (bijv. SMART specifiek, meetbaar, haalbaar, realistisch en tijdig geformuleerd).

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **voldoende**.

Bevindingen

In haar opleidingsprofiel formuleert de opleiding de doelstellingen voor de korte termijn, namelijk het afleveren van breed opgeleide, creatieve en ondernemende topmusici/producers met een gezond beroepsperspectief. Voor de middellange termijn wil

de opleiding de positie van ondernemerschap versterken binnen het nieuwe nog te ontwikkelen landelijk opleidingsprofiel Muziek (waarbij Conservatorium Haarlem de aanjager is). Daarnaast heeft de opleiding internationale ambities en streeft naar internationale erkenning als 'good practice' van een ondernemende kunstvakopleiding (o.a. middels inkomende 'exchange studenten' voor deze programmalijn).

Verder wil de opleiding meer aandacht besteden aan internationaal ondernemerschap en internationale ontwikkelingen binnen het curriculum door een actievere uitwisseling tussen het programma en internationale muziekbedrijven.

Overwegingen

De visie van de opleiding is vertaald in beleid dat concreet en controleerbaar is, oordeelt de commissie. De commissie beoordeelt dit toetspunt als **volgende**.

Toetspunt 1c: Evaluatie van het onderwijsbeleid op het gebied van ondernemen is gericht op verbeteren.

Het beleid op het gebied van ondernemen wordt periodiek geëvalueerd en zo nodig aangepast (cyclisch systeem). Relevante stakeholders uit het werkveld worden daarbij betrokken.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **goed**.

Bevindingen

Visie en beleid worden op basis van ontvangen feedback waar nodig bijgesteld. De toetsing van beleid op het vlak van ondernemerschap maakt deel uit van het kwaliteitszorgsysteem zoals deze is beschreven in het betreffende hoofdstuk uit dit rapport. De relatie met het werkveld is zowel formeel, via vele samenwerkingsverbanden, als formeel vormgegeven via beroepenveldcommissies. De vertegenwoordigers uit deze commissies zijn allen als ondernemer werkzaam in het beroepenveld.

Overwegingen

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **goed**. De commissie stelt vast dat de opleiding op structurele wijze de visie en het beleid evalueert met haar studenten, docenten, alumni en vertegenwoordigers uit het werkveld. De commissie prijst de manier waarop de opleiding actief zorgdraagt voor de evaluatie van de actualiteit en relevantie van haar visie op ondernemen. Deze verbetergerichtheid is ook

zichtbaar bij de docenten en stafleden die zij gesproken heeft.

2. Beoogde eindkwalificaties

Toetspunt 2a: beoogde eindkwalificaties

Beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd in doel/ doelstellingen in het onderwijs.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **volgende**.

Bevindingen

Zoals eerder aangegeven, heeft de opleiding haar visie uitgewerkt in drie relevante beroepsrollen (Art, Education, Business) die elk vanuit het perspectief van ondernemerschap worden ingevuld. De opleiding heeft de beoogde eindkwalificaties voor elk van de beroepscontexten uitgewerkt in competentiekaarten met daarin een explicitering van de competentie ondernemerschap en een omschrijving van de criteria waar studenten (per studiefase) aan moeten voldoen. Zes van de tien competenties beschreven in het landelijke opleidingsprofiel zijn door de opleiding gekoppeld aan de Business-context. Naast de ontwikkeling van kennis en vaardigheden gaat het hierbij ook om het ontwikkelen van een professionele, ondernemende houding.

1. Communicatie: presenteren, rapporteren, keuzes mondeling verantwoorden, feedback geven, anderen inspireren en enthousiasmeren; acquisitie;
2. Vermogen tot samenwerken: nakomen van afspraken, samenwerken, betrokkenheid, nemen van initiatieven, tonen van verantwoordelijkheid, professionele werkhouding en attitude, leidinggeven en leiding kunnen volgen;
3. Analytisch vermogen: hoofdlijnen en bijzaken onderscheiden, relaties leggen met relevante kennis en vaardigheden;
4. Omgevingsgerichtheid: beschikken over relevante netwerkcontacten, participeren in het muziekleven, op de hoogte zijn van vakmatige ontwikkelingen, integreren van die ontwikkelingen in professioneel handelen, beschikken over een professionele website;
5. Innovatie: beschikken over onderzoeksvaardigheden, nieuwsgierige en onderzoekende houding, experimenteren, komen met originele oplossingen en ideeën;

6. Methodisch en reflectief handelen: kunnen formuleren van sterke en zwakke punten, formuleren van realistische ontwikkeldoelen, kunnen plannen en planmatig werken, reflecteren op handelen en handelen daarop aanpassen, verwerken van feedback in handelen.

De zevende competentie, Ondernemerschap, is volledig aan de beroepscontext Business gelieerd.

De opleiding heeft vastgelegd welke kennis studenten op het gebied van ondernemen nodig hebben, de zogenaamde 'Body of Knowledge'. De BOK voor ondernemerschap, verwerkt in programmalijs Business, bestaat uit kennis en inzicht in het functioneren van de muziekmarkt en het ontwikkelen van vaardigheden om daarin te kunnen opereren (bijvoorbeeld conceptontwikkeling, marketing, acquisitie, exploitatie, administratie).

Overwegingen

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **volgende**. De commissie stelt vast dat de opleiding de beoogde eindkwalificaties voor ondernemerschap adequaat heeft uitgewerkt in concrete doelen voor het onderwijs.

3. Onderwijs en leeromgeving

Toetspunt 3a: programma

De inhoud en structuur van het onderwijsprogramma maken het mogelijk de beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen te bereiken. In het programma wordt zowel de kennisbasis als de praktijk voldoende gewaarborgd. Elke student moet de kans krijgen zakelijke praktijkervaring op te doen.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **goed**.

Bevindingen

De eindkwalificaties (competenties en toetscriteria) zijn opgenomen in de competentiekaarten Pop en E-music. De hiervan afgeleide leerdoelen zijn op modulenniveau opgenomen en uitgewerkt in de studiehandleidingen.

De competentie Ondernemen komt in vele modules door het hele curriculum terug, ook in die van Art en Education. De commissie stelt dan ook dat ondernemerschap in de haarvaten van de opleiding zit. Via opdrachten binnen de programmalijs Business worden studenten getraind en opgeleid om als zelfstandig ondernemer te opereren in het beroepenveld. In jaar 2 organiseren en promoten studenten eerst een kleinschalig lokaal optreden en vervolgens een kleinschalig optreden in een andere stad. In jaar 3 bereiden ze een act voor ten behoeve van

een optreden met de jaarbands op het Bevrijdingspopfestival Haarlem inclusief de logistieke en promotionele organisatie. Hierbij werken ze samen; in eerste instantie met elkaar en vervolgens met een professionele organisatie. Onderdeel van jaar 3 is ook het maken van een analyse van manieren waarop opgenomen muziek wordt gedistribueerd en verkocht. Studenten moeten daarbij reflecteren wat dit betekent voor hun eigen beroepspraktijk. In jaar 4 analyseren studenten voor hen relevante verdienmodellen uit de praktijk en vertalen ze hun eigen situatie naar een eigen verdienmodel. In de tweede helft van het vierde jaar krijgen de studenten begeleiding bij het opzetten van de beroepspraktijk, wat in veel gevallen inhoudt het uitbouwen van hun bestaande werkzaamheden als live- en/of studiomusicus, DJ en/of music producer in de richting van hun ondernemingsplan (het carrièreplan). Gedurende de studie werkt de student aan een zelfgedefinieerd project. Dit doet hij zowel in de vierdejaars module open space als in zijn afstudeeropdracht.

Ook in modules binnen de programmalijs Art komt ondernemerschap expliciet aan de orde. In de module sound design (E-music) krijgen studenten de opdracht een 'sound library' te ontwikkelen die voorzien van artwork en demo's aangeboden kan worden aan uitgevers. Ook krijgen studenten de opdracht om producties voor een specifieke doelgroep te maken en die te 'pitchen' bij geschikte labels.

In de afstudeeropdracht organiseert de student zelfstandig op locatie een volwaardig, professioneel concert, inclusief begroting, promotie, productie, etc.

Vrijwel alle derde- en vierdejaars studenten brengen al professionele producties uit en/of treden zelf op, sommigen al voor professionele gages. Een aantal heeft contracten bij labels en/of muziekuitgeverijen. Die ervaringen brengen ze in de colleges in en die worden daar uitgebreid besproken. Deze professionele werkzaamheden vormen weer het vertrekpunt van het carrièreplan. De commissie ziet hier veel mogelijkheden voor kennisdeling vanuit het principe van het sociaal-constructivisme: studenten wisselen met elkaar ervaringen en kennis uit, de docent treedt als gespreksleider op. Aan de hand van de ervaringen kunnen ook zeer actuele ontwikkelingen in de branche binnen de opleiding worden geïntroduceerd, zo stelt de commissie.

Overwegingen

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **goed**. De inhoud en vormgeving van het onderwijsprogramma is dusdanig dat studenten de eindkwalificaties op het gebied van ondernemen kunnen behalen, zo concludeert de commissie. De commissie heeft veel waardering voor de realistische beroepscontext waarbinnen veel (verplichte) opdrachten worden uitgevoerd. Dit zorgt voor een juiste balans tussen kennisoverdracht en praktijkgerichtheid, aldus de commissie.

Toetspunt 3b: Studentkenmerken

Voor aanvang van de opleiding/minor heeft men zicht op/inzicht in de kenmerken van de studenten op het gebied van ondernemen en wat de ambities/intenties van de studenten zijn.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **vol-doende**.

Bevindingen

De opleiding besteedt bij de toelatingsprocedure aandacht aan de voorkennis, attitude ten aanzien van en ervaring met ondernemen bij de student. De opleiding is zich ervan bewust dat de meeste studenten bij het begin van de studie vooral muzikale ambities hebben. Het belang van ondernemerschap wordt pas gaandeweg de studie duidelijk. Het programma is dan ook toegerust op het ontwikkelen van dit bewustzijn en de benodigde kennis en vaardigheden.

Overwegingen

De commissie oordeelt dat de opleiding bij de toelatingsprocedure aandacht besteedt aan en daarmee adequaat zicht heeft op de ondernemende potentie van studenten die worden aangenomen. De commissie beoordeelt dit toetspunt als **voldoende**.

Toetspunt 3c: onderwijsvormen/didactisch concept

De gekozen onderwijsvormen en het didactisch concept zijn afgestemd op en dragen bij aan het bereiken van de beoogde eindkwalificaties op het gebied van ondernemen.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **vol-doende**.

Bevindingen

Als didactisch concept hanteert de opleiding het sociaal-constructivisme. Dit vindt men passend bij de doelen die er zijn op het gebied van ondernemen. Het gaat daarbij om het aanleren van een professionele attitude, gevoed door opgedane kennis en

vaardigheden (die in verschillende onderwijsvormen worden aangeboden – zie hiervoor het hoofdstuk 'Programma'). Dit principe komt terug in de manier waarop studenten steeds kennis en vaardigheden leren integreren en toepassen in realistische praktijksituaties. De studieloopbaanbegeleider begeleidt de student bij de reflectie op zijn zelfbeeld, studiebeeld en beroepsbeeld. Hierbinnen richt hij zich met name op de voor ondernemerschap belangrijke competenties omgevingsgerichtheid, innovatie en methodisch en reflectief handelen.

Overwegingen

De commissie oordeelt dat het didactisch concept en de gebruikte onderwijsvormen aansluiten bij de doelen op het gebied van ondernemen. Het didactisch concept van het sociaal-constructivisme is passend bij de doelen die er zijn op het gebied van ondernemen. Door de kleinschaligheid van de opleiding is er bovendien veel tijd en ruimte voor studenten om ondersteund te worden bij het ontwikkelen van een persoonlijke strategie en het individuele carrièreplan.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **vol-doende**.

Toetspunt 3d: samenhangende onderwijs leeromgeving op het gebied van ondernemen

Er is sprake van een samenhangend programma zo nodig met specifieke voorzieningen op het gebied van ondernemen. Theorie en praktijk worden in voldoende mate afgewisseld en geïntegreerd.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **vol-doende**.

De samenhang in het programma ten aanzien van ondernemen wordt geborgd door de doorlopende programmalijn en een afgewogen verhouding tussen kennis en vaardigheden en de integratie daarvan in praktijkopdrachten. De opdrachten die studenten maken binnen de Business programmalijn worden bovendien altijd toegepast op of hebben een relatie met de eigen musiceerpraktijk. Zoals eerder beschreven komt de samenhang ook naar voren in de fasering van het te behalen niveau per jaar.

De opleiding heeft te kennen gegeven dat ondernemerschap in 2016-2017 verder uitgewerkt zal worden in de programmalijn Education door de ontwikkeling van een module rond het opzetten van een eigen lespraktijk, het uitnodigen van gastdocenten die daarmee ervaring hebben en het organiseren

van een onderwijsproject met externe organisaties rond bijvoorbeeld community arts of een ander thema.

Overwegingen

Uit de portfolio's die de commissie heeft gezien, blijkt dat studenten op zoek gaan naar nieuwe verdienvormen en lesmethodes. De commissie wil de opleiding aanmoedigen in het kader van de aanscherping van de programmalijnen meer aandacht te besteden aan dergelijke nieuwe verdienmodellen in de muziekpraktijk/industrie.

De commissie onderschrijft de inspanningen van de opleiding om nog meer samenhang te realiseren tussen de drie programmalijnen.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **volgende**.

4. Staf

Toetspunt 4a: Samenstelling en kwalificaties van de staf: ervaring in/met ondernemen en competenties

De staf is wat betreft samenstelling en kwalificaties een goede mix met ervaring in/met ondernemen en de bijhorende competenties.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **goed**.

Bevindingen

Zoals eerder beschreven in het hoofdstuk 'Personeel' is de meerderheid van de docenten primair werkzaam als zelfstandig ondernemer in het beroepenveld en daarnaast actief als docent in het muziekonderwijs.

De vakgroep Business bestaat geheel uit op ZZP-basis ingehuurde docenten die ervaringsdeskundig zijn en een bachelor- of masterdiploma op het gebied van marketing, media en recht hebben behaald. Deze docenten zijn actief binnen een relevante, vaak toonaangevende ondernemerspraktijk in de (inter)nationale muziekbusiness. Zij hebben dan ook een groot netwerk in de (inter)nationale muziekindustrie.

In de colleges komen vele gastsprekers (veelal decision makers uit de muziekindustrie) langs die één van deze specialisaties op het gebied van ondernemerschap, fiscaliteit of juridische vraagstukken binnen de markt vertegenwoordigen. Zij brengen zowel knowhow als een uitbreiding van het professionele netwerk mee. De kleinschalige opzet van deze gastcolleges maakt het voor de studenten mogelijk contacten te leggen en hun netwerk uit te breiden.

Overwegingen

De commissie stelt vast dat de samenstelling van het docententeam voor wat betreft hun kwalificaties en ervaring als ondernemers passend is bij de doelstellingen van de opleiding. De opleiding maakt goed gebruik van haar extern netwerk van docenten die het ondernemen goed en aansprekend inbrengen in het onderwijs. Daarom beoordeelt de commissie dit toetspunt als **goed**.

Toetspunt 4b: Faciliteiten: Actualisering van de link met de praktijk van het ondernemen.

Er is sprake van een actuele link met de praktijk van het ondernemen, zoals permanente educatie, bijscholing, de verplichting om recente denkbeelden in/over ondernemen bij te houden en eigen ervaring in de praktijk.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **goed**.

Bevindingen

Door de structurele evaluaties (zie hoofdstuk 'Kwaliteitszorg') monitort de opleiding de educatie- en professionaliseringsbehoeften van de docenten, ook op het vlak van ondernemerschap. Zo heeft de opleiding onlangs geconstateerd dat er bij enkele docenten behoefte bestond aan bijscholing op het gebied van marketing en internationaal belastingrecht voor artiesten. Hierin wordt de komende periode voorzien.

Overwegingen

Zij constateert dat de opleiding actief toeziet op de blijvende professionalisering van haar docenten op het vlak van ondernemerschap.

De commissie is bovendien positief over het feit dat de opleiding maatregelen heeft genomen om docenten te ondersteunen bij de verdere ontwikkeling van een onderzoekende, kritische attitude die zij als coach kunnen inzetten bij de ontwikkeling van de artistieke en professionele identiteit van de student.

De commissie beoordeelt alles overwegende dit toetspunt als **goed**.

5. Gerealiseerde eindkwalificaties

Toetspunt 5a: gerealiseerd eindniveau: beoordeling en toetsing op het gebied van ondernemen

De eindkwalificaties op het gebied van ondernemen worden herkenbaar en op het vereiste niveau gerealiseerd. Dit wordt duidelijk in de vervol-

trajecten van de afgestudeerden en de loopbaan van de alumni. De toetsing en beoordeling zijn geschikt om vast te stellen of de beoogde eindkwalificaties bereikt zijn.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **volgende**.

Bevindingen

Voor het derde en vierde studiejaar geldt dat alle competenties op het hoogste niveau in de verplichte onderdelen van het curriculum zijn ondergebracht. De ondernemerschap-competenties worden vanuit hetzelfde toetsbeleid beoordeeld als alle andere competenties (zie hoofdstuk 'Toetsing').

De fasetoets/portfolio assessment (aan het einde van elk jaar) is met name gericht op de competenties ondernemen, omgevingsgerichtheid, innovatie en methodisch en reflectief handelen. De student neemt in zijn portfolio een aantal bewijzen op om aan te tonen dat hij/zij de competenties op het vereiste niveau beheerst (o.a. een overzicht met zijn netwerkcontacten en professionele activiteiten, plan van aanpak voor de volgende fase of voor na de studie) en presenteert deze aan de assessoren. Tijdens het portfoliogesprek wordt expliciet ingegaan op de rol van de musicus als ondernemer. In het laatste assessment staat de overgang van de studie naar de toekomstige beroepspraktijk centraal.

In het vierde jaar moeten de studenten onderzoek doen naar de beroepspraktijk en een carrièreplan maken (vanaf 2015-2016). Dit biedt de opleiding de gelegenheid de studenten een tijdlang te begeleiden bij het opzetten van die beroepspraktijk. Daarmee is het afstuderen niet het eindstation, maar een markeringspunt in het doorlopende traject van het opzetten van een onderneming. Ondernemerschap komt in het afstudeertraject vooral tot uiting in:

1. het plan van aanpak voor het maken van een programma of eindopdracht, waarin organisatorische – en financiële aspecten aan bod komen.
2. de onderzoeksopdracht.

3. de proeve van bekwaamheid waarvan organisatorische, logistieke en pr-aspecten onderdeel uitmaken (alleen nog voor Pop; voor E-music vormen genoemde aspecten nog een apart onderdeel, maar deze worden in 2016-2017 geïntegreerd in de afstudeeropdracht).

Een aantal studenten zijn reeds afgestudeerd met het beoogde profiel van ondernemer. Zo is er onlangs een student afgestudeerd op een marktonderzoek naar de mogelijkheden tot het vermarkten van een zelf-ontwikkelde softwareapplicatie voor dansmuziek.

In studiejaar 2016-2017 zal ook het onderdeel 'carrièreplan' (competentie Ondernemerschap) onderdeel worden van het afstuderen. Het plan van aanpak, het carrièreplan, de onderzoeksopdracht, de afstudeeropdrachten, eindpresentatie en het portfolio assessment zullen verder geïntegreerd worden, waarbij de eindpresentatie de showcase zal vormen waarmee de student zich als ondernemende musicus/producer profileert.

Overwegingen

De toetsing en beoordeling van het eindniveau betreffende de competenties op ondernemen vindt op adequate wijze plaats. De commissie stelt vast dat de eindkwalificaties op het gebied van ondernemen daadwerkelijk en op het vereiste niveau worden gerealiseerd. Dit blijkt uit de eindpresentaties die zij heeft gezien, waarin studenten zelf een optreden op een poppodium moeten plannen, organiseren en uitvoeren (voor Pop). De commissie observeert dat studenten zijn voorbereid op het ondernemerschap in het werkveld en de vaardigheden en capaciteiten hebben ontwikkeld om aan de slag te gaan als zelfstandige na het afstuderen.

De commissie ondersteunt de voorgenomen verbeteringen in het afstudeertraject – met name op het gebied van ondernemen.

De commissie beoordeelt dit toetspunt als **volgende**.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

IV Korte functiebeschrijvingen panelleden

1	Lisa Janssen is aan AeQui verbonden als voorzitter van visitatiepanels.
2	Janpier Brands was tot 2015 opleidingsmanager Minerva Academie voor Popcultuur
3	Pieter Perquin is componist, musicus en producent
4	Bart Suèr is producent en eigenaar van het platenlabel DOX Records
5	Pim ten Have studeert B Muziek aan de HKU

Opmerking: panellid 1, 3, 4 en 5 zijn ook betrokken bij de visitatie van andere opleidingen B Muziek in dezelfde visitatiegroep (o.a. bij ArtEZ, Codarts, Fontys), zie bijlage

V Overzicht deskundigheden binnen panel¹

Deskundigheid	De deskundigheid blijkt uit:
a. deskundigheid ten aanzien van de ontwikkelingen in het vakgebied	De heer Brands is thans directeur van 'creatieve hotspot' de Neushoorn te Leeuwarden, en tot voor kort opleidingsmanager bij Minerva Academie voor Popcultuur. Daar was hij integraal verantwoordelijk voor (opzet en ontwikkeling van) de opleiding De heer Perquin is componist en producent van hedendaagse popmuziek De heer Suèr is eigenaar van een hedendaags platenlabel
b. internationale deskundigheid	De heer Perquin is internationaal actief als popmusicus De heer Suèr leidt een internationaal georiënteerd platenlabel De heer Brands was integraal verantwoordelijk voor een internationaal georiënteerde opleiding; momenteel is hij verantwoordelijk voor de internationale programmering in poptempel De Neushoorn
c. werkvelddeskundigheid in het voor de opleiding relevante beroepenveld	De heer Perquin is internationaal actief als popmusicus en producent. Hij is tevens voorzitter van BAM!, de beroepsvereniging voor auteurs-muzikanten De heer Suèr leidt een platenlabel en produceert voor diverse bands, tevens is hij betrokken bij enkele TV-formats De heer Brands is verantwoordelijk voor de oprichting en het verder doen groeien van poptempel De Neushoorn
d. ervaring met het geven en ontwikkelen van onderwijs op het desbetreffende opleidingsniveau en deskundigheid ten aanzien van de door de opleiding gehanteerde onderwijsvorm(en) ²	De heer Perquin treedt regelmatig op als examinerator voor diverse conservatoria De heer Suèr verzorgt workshops voor enkele conservatoria De heer Brands was verantwoordelijk voor een de Minerva Academie voor Popcultuur, en o.a. lid van de centrale examencommissie Mevrouw Janssen is NVAO-gecertificeerd trainer voor panelvoorzitters
e. visitatie- of auditdeskundigheid	Mevrouw Janssen is voorzitter in vele visitaties
f. studentgebonden deskundigheid	De heer Ten Have studeert B Muziek (afstudeerrichting Musician 3.0) aan de HKU

¹ N.B. De secretaris is GEEN panellid

² Hieronder worden bijvoorbeeld verstaan afstandsonderwijs, werkplekgerelateerd onderwijs, flexibel onderwijs, competentiegericht onderwijs of onderwijs voor excellente studenten.

Bijlage 2 Programma visitatie

15 maart 2016: verkenning

12.30 – 14.00	Aankomst commissie Werklunch en interne vergadering
14.00 – 14.45	<i>Directie en management</i> Kennismaking, doel en programma visitatie
14.45 – 15.30	<i>Showcase</i> Mogelijkheid tot het profileren van de opleiding
15.30 – 16.00	<i>Inloopspreekuur</i> Mogelijkheid voor studenten en medewerkers voor gedachtewisseling met commissie, tevens bestudering van documenten
16.00 – 17.00	<i>Werkveldcommissie en alumni</i> Aansluiting van opleiding op werkveld, toetsing en afstuderen
17.00 – 17.15	Afsluiting van de dag, bepalen aandachtspunten voor dag 2

16 maart 2016: verdieping

09.00 – 09.30	Aankomst commissie
09.30 – 10.45	<i>Docenten</i> Doelen van de opleiding, programma, toetsing, kwaliteit docenten
11.00 – 11.30	<i>Gastlessen</i>
11.30 – 12.30	<i>Studenten (inclusief afvaardiging opleidingscommissie)</i> Programma, toetsing, kwaliteit docenten
12.30 – 13.30	Lunch en documentenbeoordeling
13.30 – 14.00	<i>Gastlessen</i>

14.00 – 14.45

Examencommissie

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

15.00 – 16.45

Aanvullend onderzoek, formuleren conclusies

16.45 – 17.00

Terugkoppeling resultaten, afsluiting van de visitatie

Bijlage 3 Kwantitatieve gegevens

peildatum: 30 oktober 2015

Vooraf

De laatste kolom van Tabel 1, 2 en 3 hebben betrekking op gegevens over studiejaar 2014-2015 (ook cursief weergegeven). Dit zijn voorlopige cijfers en komen uit PeopleSoft. De definitieve cijfers (Bron 1cijferHO) komen pas rond februari 2016 in de database. Zij zullen bij de accreditatie ter inzage worden gelegd.

Tabel 1. Uitval uit het eerste jaar.

Cohort	2007	2008	2009	2010	2011	2012*	2013	2014
P-instroom	16	29	32	26	34	25	32	29
Uitval	4	6	7	3	11	6	3	3
	25%	20,7%	21,9%	11,5%	32,4%	24%	9,4%	10,3%
Definitie uitval uit het eerste jaar NVAO	Het aandeel van het totaal aantal voltijd bachelorstudenten (eerstejaars binnen het hoger onderwijs) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten waarvan volledige tellingen beschikbaar zijn.							

*NB Vanaf 2012 alleen P-instroom van studenten Pop en E-music

Tabel 2. Uitval uit de bachelor.

Cohort	2007	2008	2009	2010	2011
Herinschrijvers	12	23	25	23	23
Uitval	2	3	3	6	6
	16,7%	13,%	12%	26,1%	26,1%
Definitie uitval uit de bachelor NVAO	Het aandeel van de voltijd bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat in de nominale studieduur alsnog uitvalt uit de opleiding, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten waarvan volledige tellingen beschikbaar zijn.				

Tabel 3. Rendement.

Cohort	2007	2008	2009	2010
Rendement	50%	60,9%	76%	73%
Definitie rendement NVAO	Het aandeel van de voltijd bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelorsdiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten waarvan volledige tellingen beschikbaar zijn.			

Reflectie

Alle rendementen zijn beter dan de daarvoor door Inholland gestelde normen. De volgende maatregelen zijn genomen om het rendement in de toekomst te verbeteren:

- Meer studenten toelaten tot de auditierondes waardoor er nog beter geselecteerd kan worden op talent en motivatie (zie ook standaard instroom) waardoor het uitval in de propedeuse zal dalen.
- De scherpe profilering (zie standaard 1) duidelijker in de werving neerzetten waardoor de kwaliteit van instroom kan toenemen.
- Slb wordt ingezet om studenten gemotiveerd en 'op koers en op tempo' te houden, waardoor het diplomarendement zal verbeteren.
- Met langstudeerders wordt gesproken om te onderzoeken waardoor de achterstand is ontstaan. De langstudeerders worden begeleid door ze proactief 'op de huid te zitten' (bellen, brieven, slb-gesprekken, managementgesprekken) waardoor het aantal langstudeerders naar verwachting zal halveren.
- Meer flexibiliteit in het curriculum inbouwen waardoor het organisatorisch makkelijker wordt voor studenten buitenschoolse activiteiten uit te voeren.

Tabel 4. Docentkwaliteit.

Graad	MA	PhD
Percentage	76,5%	0%
Definitie docentkwaliteit NVAO	Het aandeel docenten met een master of PhD.	

Bij docenten gaat het om personen (niet formatieplaatsen), ongeacht de aard van hun dienstverband (voltijd/deeltijd, tijdelijk/vast). Docenten zijn als docerend/onderwijzend personeel in de administratie opgenomen. Studentassistenten en tutores worden bij deze indicator niet als docent meegeteld.

NB. in dit percentage zijn docenten met een afgeronde opleiding UM (uitvoerend musicus) opgenomen. Deze opleiding was de hoogste opleiding binnen conservatoria voor de bachelor-master structuur. Conservatoria beschouwen deze categorie docenten als master-gekwalificeerd.

Tabel 5. Student-docentratio.

Ratio	2013	2014	2015
Aantal ingeschreven studenten	150,5	153	144
Aantal fte's aan OP	17,009	15,017	13,328
Docent-studentratio	1:8,8	1:10,2	1:10,8
Definitie student-docentratio NVAO	De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven voltijdstudenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.		

Het betreft hier het aantal fte's aan onderwijzend personeel, dat is toe te schrijven aan de uitvoering van onderwijsactiviteiten. Bij freelance/ingehuurde docenten gaat het eveneens om het aantal uren voor onderwijsactiviteiten dat deze docenten zijn ingeschakeld voor de betreffende opleiding.

Tabel 6. Contacturen per week.

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen Pop	15	15	14	9
Contacturen E-music	18	16	13	7
Definitie contacturen NVAO	Het gemiddeld aantal klokuren per week aan geprogrammeerde contacttijd, voor ieder jaar van de opleiding.			

Een contactuur is een onderwijsuur (klokuur) waarbij een docent fysiek aanwezig is. Een docent is een persoon die onderwijs verzorgt in dienst van de onderwijsinstelling (inclusief studentassistenten en tutores). Onder contacttijd vallen onder meer hoor- en werkcolleges, studiebegeleiding, stagebegeleiding, tentamens en examens, en ook studieloopbaanbegeleiding en inzagemente], voor zover de instelling die voor alle studenten heeft geprogrammeerd. Bij de berekening van contacturen per week wordt het totaal aantal klokuren dat per jaar wordt geprogrammeerd door een opleiding gebruikt als grondslag, uitgaande van het aantal weken per jaar (bijvoorbeeld 42 weken) dat de opleiding besteedt aan onderwijsactiviteiten. Tijd voor zelfstudie, stages/werkplekuren en (onbegeleide) tijd voor afstudeeronderzoek en scriptie behoort niet tot de contacttijd.

Tabel 7. Ziekteverzuim OP afgelopen zes maanden

Ziekteverzuim Percentage	Apr 15	Mei 15	Jun 15	Jul 15	Aug 15	Sep 15
OP	0 %	0,6 %	0 %	0 %	0 %	6,8 %*

*het betreft hier slechts 1 docent

Tabel 8. Prestatieafspraken

Onderstaande prestatieafspraken liggen binnen de beïnvloedingssfeer van de opleiding. De definities ten aanzien van prestatieafspraken zijn vastgesteld door OCW en wijken af van de definities NVAO, zie onder. De uitkomsten wijken daardoor bij sommige indicatoren af.

Indicator	Operationalisering	Doelstelling Inholland	Doelstelling domein (CMM)	Realisatie Muziek
Studiesucces	Uitval	33,5%	31,0%	9,4% (cohort 2013)
	Switch	6,9%	4,0%	0,0% (cohort 2010)
	Rendement	61,6%	60,0%	73,1% (cohort 2009)
Kwaliteit	NSE algemene tevredenheid	3,6	3,6	4,4
Maatregelen	Docentkwaliteit	61%	57%	76,5%
	Onderwijsintensiteit	0%	0%	0%

Definities

Uitval uit het eerste jaar instelling: het aandeel van de instroom dat na één jaar niet meer bij dezelfde instelling staat ingeschreven. Studenten die na 1 jaar uitstromen met een HO-einddiploma¹ behaald gedurende het instroomjaar worden niet meegeteld.

Switch opleiding: het aandeel van de instroom dat na het eerste studiejaar switcht naar een andere studie bij dezelfde instelling.

Diplomarendement instelling: het aandeel van de instroom dat zich na het eerste studiejaar opnieuw bij dezelfde instelling inschrijft en binnen de nominale (n) studietijd plus één jaar (n+1) bij dezelfde instelling een bachelor diploma haalt. Voor het hbo is de nominale tijdsduur voor het bachelor diploma vier jaar, hetgeen betekent dat “nominaal plus één jaar” vijf jaar bedraagt. Voor het wo is de nominale tijdsduur voor het bachelor diploma drie jaar, wat voor “nominaal plus één jaar” vier jaar betekent.

Bijlage 4 Eindkwalificaties

Relatie competenties – beroepscontexten van de musicus

Competentie /beroepscontext	Art (musicus als performer/producer)	Education (musicus als docent/coach)	Business (musicus als ondernemer)
1.Visie en creativiteit	X		
2.Communicatie	X	(x)	(x)
3.Vermogen tot samenwerken	X	(x)	(x)
4.Het ambacht	X		
5.Analytisch vermogen	X	(x)	(x)
6.Omgevingsgerichtheid	X	(x)	(x)
7.Ondernemerschap			X
8.Innovatie	X	X	X
9.Methodisch en reflectief handelen	X	(x)	(x)
10.Didactiek		X	

*In de schema's met toetscriteria van Ondernemerschap (context Business) en Didactiek (context Education) zijn ook toetscriteria van andere competenties opgenomen.

Competenties gerelateerd aan Dublin Descriptoren, Polifonia DD (AEC) en HBO kernkwalificaties

Dublin descriptor	Polifonia Dublin Descriptor (AEC)	HBO-kernkwalificaties	Competenties opleiding
Kennis en inzicht De bachelor heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; verkeert normaal gesproken op een niveau dat, met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten bevat waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied noodzakelijk is.	Kennis en inzicht De bachelor heeft aantoonbare vaardigheden, kennis van en artistiek inzicht in een muzikaal vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau van onderwijs/training in of naast het voortgezet onderwijs. Functioneer, wat het musiceeren betreft, op gevorderd niveau met ondersteuning van experts in het betreffende vakgebied.	Brede professionalisering Multidisciplinaire integratie	1. Visie en creativiteit 4. Het ambacht 5. Analytisch vermogen 6. Omgevingsgerichtheid 7. Ondernemerschap 8. Innovatie 10. Didactiek
Toepassing kennis en inzicht De bachelor is in staat om zijn kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn werkzaamheden of beroep aantoont, en is in het bezit van competenties, gekenmerkt door het opstellen en staven van argumenten en het oplossen van problemen op het vakgebied.	Toepassing kennis en inzicht Is in staat kennis en inzicht op een dusdanige manier toe te passen, dat dit een professionele benadering van het werk of beroep laat zien en beschikt over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.	Probleemgericht werken (wetenschappelijke) toepassing Creativiteit en complexiteit in handelen	1. Visie en creativiteit 3. Vermogen tot samenwerken 4. Het ambacht 5. Analytisch vermogen 6. Omgevingsgerichtheid 7. Ondernemerschap 8. Innovatie 10. Didactiek
Oordeelsvorming	Oordeelsvorming		

De bachelor is in staat om relevante gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op de overweging van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aangelegenheden.	Is in staat relevante gegevens te verzamelen en te interpreteren (meestal binnen het domein muziek) met het doel binnen de praktische, artistiek ambachtelijke en creatieve activiteiten een oordeel te vormen, gebaseerd op het afwegen van artistieke en waar relevant op sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of sociale aspecten.	Methodisch en reflectief denken en handelen Besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid	4.Het ambacht 5.Analytisch vermogen 6.Omgevingsgerichtheid 7.Ondernemerschap 8.Innovatie 9.Methodisch en reflectief handelen 10.Didactiek
Communicatie De bachelor is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.	Communicatie Is in staat artistiek inzicht, informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten en niet-specialisten.	Sociaal-communicatieve bekwaamheid Basiskwalificering voor managementfuncties	2.Communicatie 3.Vermogen tot samenwerken 7.Ondernemerschap 10.Didactiek
Leervaardigheden De bachelor bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan	Leervaardigheden Bezit de leer-, artistiek-ambachtelijke, praktische en creatieve vaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan.	Transfer en brede inzetbaarheid Brede professionalisering	1.Visie en creativiteit 4.Het ambacht 6.Omgevingsgerichtheid 7.Ondernemerschap 8.Innovatie 9.Methodisch en reflectief handelen 10.Didactiek

Bijlage 5 Programmaoverzicht

Programmaoverzichten afstudeerrichting Pop, en E music

Conservatorium Haarlem

Curriculum Pop 2015-2016 (beknopte versie)

Studiejaar 1	Studiejaar 2	Studiejaar 3	Studiejaar 4	EC
Niveau 1	Niveau 2		Niveau 3	
Art – Vaardigheden				
skills	skills	skills	skills	
slb	slb	slb	slb	
songwriting	songwriting	songwriting		
writers camp	writers camp	writers camp	writers camp	
		sessies		
		audioproductie		
			onderzoek	
			e-music	
			afstuderen	
22 EC	20 EC	25 EC	34 EC	101 EC
Art- Band				
jaarband	jaarband	jaarband	jaarband	
sessieband	sessieband	sessieband	sessieband	
studiosessies	studiosessies	studiosessies	studiosessies	
		improvisatie		
			afstuderen	
10 EC	11 EC	13 EC	7 EC	41 EC
Art – Muziektheorie				
harmonieleer/analyse	harmonieleer/analyse	theory		
transcriptions	transcriptions	transcriptions		
solfege	solfege			
rhythm 'n'timing	rhythm 'n'timing			
pianopracticum	pianopracticum			
roots	roots			
15 EC	12 EC	6 EC		33 EC
Education				
educatie	educatie	educatie		
	methodiek	methodiek		
4 EC	8 EC	9 EC		21 EC
Business				
ondernemen	ondernemen	ondernemen	ondernemen	
			open space	
			afstuderen	
8 EC	8 EC	7 EC	18 EC	41 EC
Fasetoetsen				
fasetoets 1	fasetoets 2		fasetoets 3	
portfolio assessment	portfolio assessment		portfolio assessment	
1 EC	1 EC		1 EC	3 EC
Totaal : 60 EC	Totaal : 60 EC	Totaal : 60 EC	Totaal : 60 EC	Totaal: 240 EC

Conservatorium Haarlem

Curriculum E-music 2015-2015 (beknopte versie)

Studiejaar 1	Studiejaar 2	Studiejaar 3	Studiejaar 4	EC
Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 3	
Art – Studio		Art - Productie		
studioteknik	studioproductie			
slb	slb	slb	slb	
writers camp	writers camp	writers camp	writers camp	
studiopraktijk		audiorecording	cd-productie	
		mixen & produceren	commercial	
		game audio	liveregistratie	
		songwriting	song/dance track	
		opdracht: sound design	onderzoek	
		Stage	afstuderen	
11 EC	9 EC	27 EC	37 EC	84 EC
Art- Electronic Music		Art - Kennis en vaardigheden		
muziekproductie	muziekproductie	muziek bij beeld	e-music piano	
sound design	sound design	audioanalyse	sound design	
e-performance	e-performance	sound design		
e-music geschiedenis		e-music piano		
		live e-musician		
		live band/ sessieband		
11 EC	13 EC	12 EC	4 EC	40 EC
Art – Media				
mediageschiedenis				
mediapsychologie				
muziek voor tv, radio & web				
muziek voor games	muziek voor games			
	muziek voor film			
	Foley & sound effects			
6 EC	5 EC			11 EC
Art – Vaardigheden en theorie				
harmonieleer/analyse	harmonieleer/analyse	componeren/ arrangeren media		
solfege	solfege			
transcriptions	transcriptions	transcriptions		
e-music piano	e-music piano			
roots				
DAW software				
stijkennis				
rhythm 'n'timing				
18 EC	14 EC	6 EC		38 EC
Education				
educatie	educatie	educatie		
	methodiek	methodiek		
4 EC	8 EC	7 EC		19 EC
Business				
ondernemen	ondernemen	ondernemen	ondernemen	
business English	business English		open space	
			afstuderen	
9 EC	10 EC	8 EC	18 EC	45 EC
Fasetoetsen				
fasetoets 1	fasetoets 2		fasetoets 3	
portfolio assessment	portfolio assessment		portfolio assessment	
1 EC	1 EC		1 EC	3 EC
Totaal 60 EC	Totaal 60 EC	Totaal 60 EC	Totaal 60 EC	Totaal 240 EC

Bijlage 6 Bestudeerde documenten

- Kritische Reflectie
- Addendum bij Kritische Reflectie (Bijzonder Kenmerk Ondernemerschap)
- Organogram Conservatorium Haarlem
- Opleidingsprofiel Conservatorium Haarlem
- Studiehandleidingen afstudeerrichtingen Pop en E-Music
- Modulebeschrijvingen
- Competentiekaarten afstudeerrichtingen Pop en E-music
- OER (gespecificeerd per afstudeerrichting)
- Beleidsdocument visie op onderzoek Conservatorium Haarlem
- Studentenstatuut
- Toetsplan afstudeerrichting Pop en E-Music
- Studenten- en docentenevaluaties
- Lijst leden beroepenveldcommissies
- CV's docenten en gastdocenten
- Literatuurlijsten curriculum
- Body of Knowledge Art, Education en Business
- Toetsplannen Pop en E-music
- Beoordelingsformulieren afstuderen
- Notulen en jaarverslagen Examencommissie/Toetscommissie
- Afstudeerhandleidingen Pop en E-music
- Eindwerken uit de laatste twee studie jaren 2013-2014 en 2014-2015:

De selectie uit studiejaar 2013 -2014 betreft 5 afgestudeerden Pop (481893; 481907; 473067; 475768; 479106) en 1 afgestudeerde E-music (477219).

De selectie uit studiejaar 2014 -2015 betreft 6 afgestudeerden Pop (446951; 466463; 492468; 502338; 488848 515781) en 3 van E-music (495673; 481185; 513856).

Bijlage 7 Onafhankelijkheidsverklaringen

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleiding B Muziek van Hogeschool Inholland
Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

B. SUIER

Datum:

15-3-'16

Plaats:

HAARLEM

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleiding B Muziek van Hogeschool Inholland. Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Lisa Janssen

Datum: 15.03.2016

Plaats:

Haarlem

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleiding B Muziek van Hogeschool Inholland
Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor
Panellleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam: PIETER PERQUIN

Datum: 15-03-2016

Plaats: HAARLEM

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleiding B Muziek van Hogeschool Inholland
Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor
Panellleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam: Pim ten Have

Datum: 15-03-2016

Plaats: Haarlem

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

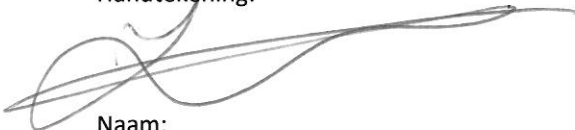
Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleiding B Muziek van Hogeschool Inholland
Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor
Panelleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

J.M. Batteau

Datum:

15-3-2016

Plaats:

Haarlem

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring

voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende verklaart hierbij het volgende:

Ik ben verzocht op te treden als lid van de visitatiecommissie van de opleiding B Muziek van Hogeschool Inholland
Ik ben bereid en in staat deze rol te vervullen op een wijze die overeenkomt met de NVAO Gedragscode voor
Panellleden.

Tevens verklaar ik hierbij

- geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker/docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben;
- strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan mij bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken;
- op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

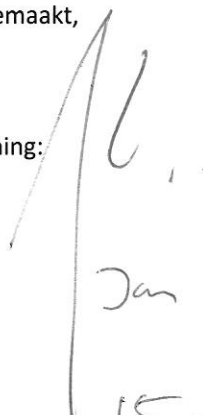
Aldus opgemaakt,

Handtekening:

Naam:

Datum:

Plaats:

Jan Pieter Brands
15-3-2016
Haarlem